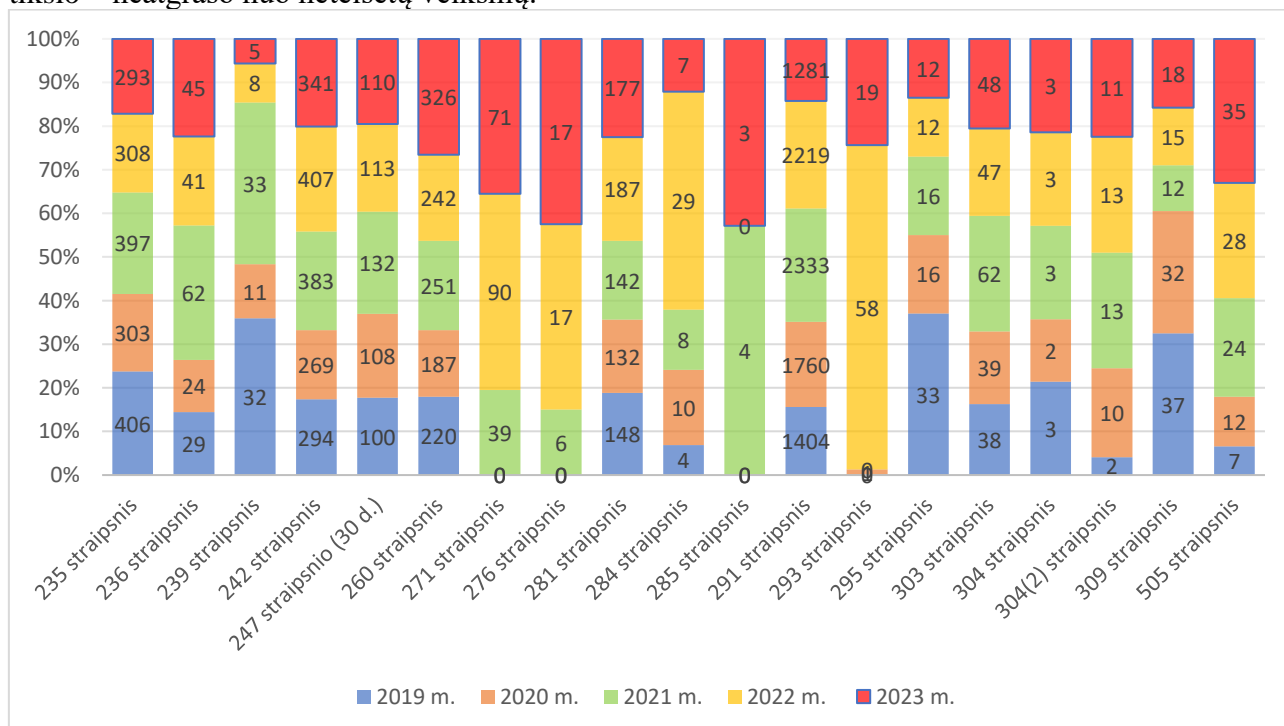

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 12, 29, 235, 236, 239, 242, 247, 260, 262, 271, 276, 281, 284, 285, 291, 293, 295, 303, 304², 309, 356, 440, 505, 589 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO, PAPILDYMO 255¹ STRAIPSNIU IR 304 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Rengti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12, 29, 235, 236, 239, 242, 247, 260, 262, 271, 276, 281, 284, 285, 291, 293, 295, 303, 304², 309, 356, 440, 505, 589 straipsnių ir priedo pakeitimo, papildymo 255¹ straipsniu ir 304 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (toliau – ANK projektas), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 1, 2, 37, 47, 51, 57, 72, 73, 78, 79, 90, 91, 114, 116, 117, 118 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo 40¹, 53¹, 53², 53³, 95², 110¹, 118¹, 122¹, 122², 122³, 122⁴, 122⁵, 122⁶, 122⁷ straipsniais įstatymo (toliau – AAĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo Nr. VIII-2025 3 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – AARPI) projektus (toliau – Projektai) paskatino nemažėjantis (kai kuriose srityse net didėjantis) pažeidimų skaičius, nors už tai ir numatyta atsakomybė. Tai rodo Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD) pateikta statistika apie nustatytus pažeidimus ir taikytas baudas per laikotarpį nuo 2019 iki 2023 metų. Informacija apie pažeidimo tendencijas, pateikta 1 paveiksle, tik patvirtina, kad nustatyti baudų dydžiai už aplinkosauginius nusižengimus nepasiekia pagrindinio tikslo – neatgraso nuo neteisėtų veiksmų.

1 pav. AAD nustatytų ANK pažeidimų statistika (2019–2023 m.)

Pažeidimų, susijusių su neteisėtu laukinių augalų, grybų, įskaitant saugomas rūšis, žalojimu, naikinimu arba šių rūšių individų, jų dalių rinkimu, prekyba, laikymu, perdirbimu ar kitokiu naudojimu, laukinių augalų ar grybų augaviečių ar gyvūnų veisimosi vietų žalojimu, naikinimu, skaičius išaugo nuo 4 atvejų (2019 m.) iki 29 atvejų (2022 m.). Ne geresnė situacija ir dėl saugomų

rūšių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, kurių 2019–2021 m. nenustatyta nė vieno, o 2021 m. nustatyti 4 atvejai. Pažeidimų, susijusių su neteisėtu saugomų rūšių laukinių gyvūnų gaudymu, žalojimu, naikinimu, šių gyvūnų ar jų dalių paėmimu iš natūralios aplinkos arba kitokiu neteisėtu šių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimu, laikymu, perdirbimu, gabenimu arba neteisėtu šių gyvūnų lizdų, olų ar kitų jų buveinių naikinimu, skaičius išaugo daugiau nei dvigubai: 2020 m. – 6 atvejai, 2021 m. – 14. Nusizengimų, susijusių su neteisėtu laukinių gyvūnų gaudymu, žalojimu, naikinimu, šių gyvūnų ar jų dalių paėmimu iš natūralios aplinkos arba kitokiu neteisėtu šių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimu, laikymu, perdirbimu, gabenimu, padaugėjo beveik 48 proc., o absoliučiais skaičiais – nuo 21 (2020 m.) iki 31 (2021 m.) atvejo. Tai rodo, kad bauda kaip atgrasymo priemonė dabartinėmis ekonominėmis sąlygomis neveiksminga ir neprisideda prie siekiamo tikslo – biologinės įvairovės išsaugojimo. Taip pat neužtikrina nacionalinių ir ES tikslų pasiekimo šioje srityje, todėl sparčiai nyksta biologinė įvairovė. Kiekvienais metais daugėja pažeidimų, susijusių su želdynų naikinimu ar žalojimu. Plataus atgarsio sulaukė želdinių Vilniaus Ceikinių g. ir Basanavičiaus g. sunaikinimo atvejai rodo, kad galiojantis teisinis reglamentavimas nepakankamai veiksmingas, nes juridiniams asmenims atsakomybė už šiuos pažeidimus iki šiol nenustatyta. Augantis invazinių augalų ir gyvūnų naudojimas kelia grėsmę ne tik biologinei įvairovei, bet ir smulkiems ir vidutiniams ūkiams, žmonių sveikatai. Kovai su šiomis rūšimis kiekvienais metais išleidžiama vis daugiau valstybės lėšų. Nenustatyta atsakomybė už miško kirtimus ir medienos ištraukimą draudžiamu tai daryti paukščių perėjimo metu, dėl to mažėja paukščių populiacija. Atsakomybė nenustatyta ir už neteisingos informacijos, kurios pagrindu suteikiama teisė kirsti mišką, pateikimą, o baudos už miško kirtimo ir atkūrimo, įveisimo bei priežiūros reikalavimų nesilaikymą, auginant ar tiekiant rinkai sodmenis, yra per mažos, kad skatintų nenusizengti. Pažeidimų, kai buvo nesilaikoma miško atkūrimo ir įveisimo reikalavimų, skaičius 2022 m., palyginti su 2021 m., išaugo beveik dvigubai – nuo 4 iki 7 atvejų, o pažeidimų, kai buvo pažeisti miško atkūrimo terminai, skaičius išaugo dar daugiau – nuo 2 iki 9 atvejų. Nemažėja ir oro taršos pažeidimų. Atlikus analizę, paaiškėjo, kad pažeidimų už ūkinės ar kitokios veiklos vykdymą, objektų naudojimą neturint taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo ar taršos leidimo arba neįregistravus organinius tirpiklius naudojančio įrenginio (toliau – OTN įrenginys) vis dar daug, pavyzdžiui, 2020 m. nustatyti 233 pažeidimai, o 2021 m. – 272. Baudos už pažeidimus šioje srityje nepakankamai diferencijuotos ir neatspindi daromo poveikio aplinkai. Kelia problemų ir tai, kad nenustatyta atsakomybė fiziniams asmenims už pažeidimus, susijusius su ONT įrenginio registracijos duomenų pateikimu neturint teisės juos pateikti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 19³ straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais, taip pat už ūkio subjekto teikiamus aplinkos monitoringo duomenis, jei šie duomenys ir tyrimai atlikti neakredituotoje laboratorijoje. Išteklių naudojimo srityje nenumatytos baudos už požeminio vandens gavybos gręžinių neįregistravimą per nustatytą laikotarpį, o atliekų tvarkymo srityje neužtenka vien baudų taikymo, reikalingos paveiklesnės priemonės, pavyzdžiui, atliekoms šalinti naudotų priemonių konfiskavimas. Vis dažnesni atvejai, kai dėl nustatytų reikalavimų nesilaikymo į aplinką patenka Fluorintos šiltnamio efektą sukeliančios dujos (toliau – F-dujos) eksploatuojant, prižiūrint ir išmontuojant įrangą. Pagal Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Muitinės departamentas) teikiamą informaciją, (<https://ozone.unep.org/countries/additional-reported-information/illegal-trade>) kasmet daugėjo ir nelegaliai įvežamos į Lietuvą įrangos, pripildytos F-dujų taip pažeidžiant reglamento (ES) Nr. 517/2014 nuostatas. 2024 m. vasario 7 d. buvo patvirtintas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/573 dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 517/2014, pagal kurį beveik 10 kartų mažinamos F-dujų kvotos ir siekiama, kad iki 2050 m. F-dujos nebūtų išleidžiamos į rinką. Atsižvelgus į tai, baudų dydžio peržiūrėjimas darosi dar aktualesnis, nes nesiimant priemonių nelegalaus įvežimo į Lietuvą, kuri yra pasienyje su trečiosiomis šalimis, atvejų tik daugės.

Nusizengimų, įskaitant pakartotinį, vis dar daug nustatoma žvejybos, laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje, invazinių rūšių naudojimo ir platinimo bei kitose srityse. Pagal 2017–2021 m.

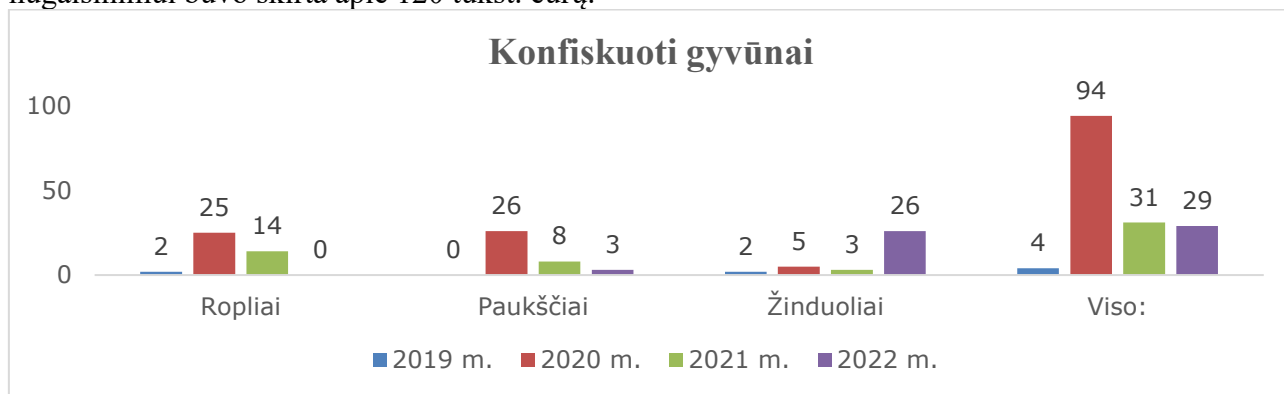
pažeidimų statistiką, kasmet nustatoma apie 450 neteisėtos žvejybos, t. y. brakonieriaavimo atvejų. Yra asmenų, kurie bausti po 15, 18 kartų. Nemažėja ir asmenų, baustų už neteisėtą draudžiamų žvejybos įrankių laikymą, verslinės žvejybos vidaus vandenyse tvarkos pažeidimus. Kad situacija negerėja, rodo nemažėjantis pažeidimų skaičius. Tam turi įtakos ir tai, kad Administracinių nusižengimų kodekse (toliau – ANK) nenustatyta atsakomybė už pakartotinį nusižengimą daugeliu šių atvejų. 2022 metais nustatyti 1453 žvejybos reikalavimų pažeidimai, kai nebuvo surašytas protokolas, skaičius siekia 1376, iš to galima spręsti, kad buvo 77 pakartotinio pažeidimo atvejai. Atsižvelgus į tai, kad kai kuriais atvejais gali būti surašyti administraciniai nurodymai už kelis ANK 291 straipsnyje numatytus pažeidimus, kurie patenka į tuos 77, realus pakartotinių pažeidimų skaičius pagal 291 str. 1 d. sudaro 55 atvejus. Be to, baudos dydis, kuris nesiekia leidimo ar žvejo bilieto kainos dydžio, yra neveiksmingas ir neskatina legalios žvejybos.

Kita priežastis dėl ko reikalingi pakeitimai, ta, kad pagal galiojantį teisinį reglamentavimą administracinė atsakomybė už kai kuriuos nusižengimus nustatyta ir taikoma tik fiziniams asmenims. Atsižvelgus į tai, juridiniai asmenys už neteisėtą laukinės augalijos ir gyvūnijos išteklių naudojimą ir disponavimą, neteisėtą želdynų naikinimą ir kitus pažeidimus, už kuriuos atsakomybė nenustatyta, lieka nenubausti. Kontrolę vykdantys pareigūnai pritaikę administracinę atsakomybę (baudą) fiziniam asmeniui už pažeidimą (nustatytų reikalavimų nesilaikymą), padarytą vykdant funkcijas juridinio asmens veikloje, neturi pagrindo konfiskuoti nelegaliai ar netinkamomis sąlygomis laikomų laukinių gyvūnų, jei gyvūnai priklauso ne administracinės atsakomybės traukiamam fiziniam asmeniui. Pastebima, kad tokių pažeidimų, kai subjektai naudojami šiomis teisės aktų spragomis, daugėja, todėl ne fiziniai, o juridiniai asmenys (voljerų savininkai) laukinius gyvūnus įsigyja ir laiko pažeisdami Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir grybais taisyklės ir Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklės – įsigyja draudžiamus įsigyti ir laikyti gyvūnus, nesilaiko laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje reikalavimų ir t. t. Administracinę atsakomybę už nurodytus pažeidimus dabar numato ANK 303, 346 straipsniai, tačiau pagal minėto kodekso 2 straipsnio 1 dalį atsako tik fiziniai asmenys. Taigi juridiniams asmenims, pažeidusiems gyvūnijos apsaugos reikalavimus, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai gali surašyti tik privalomuosius nurodymus nutraukti neteisėtą veiklą, o juos nubausti ir konfiskuoti jų neteisėtai laikomą gyvūną neturi juridinio pagrindo. Esant tokiai situacijai, pareigūnai negali užtikrinti pagrindinių aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės principų įgyvendinimo – atsakomybės neišvengiamumo ir pažeidimų prevencijos principų.

Baudos daugiau nei 10 metų nekeistos, nors ekonominė situacija per tą laiką gerokai pasikeitė, todėl jų dydžiai neatspindi padarytos žalos ir nepadengia šių išteklių atkūrimo išlaidų. Susirūpinimą dėl baudų neveiksmingumo vis dažniau išreiškia ir visuomeninės organizacijos, jos siūlo griežtinti atsakomybę už pažeidimus gyvosios gamtos srityje.

Be to, valstybė ir visuomenė patiria vis daugiau išlaidų dėl nemažėjančio pažeidimų skaičiaus, kai juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims ir fiziniams asmenims, veikiantiems savo verslo interesais, finansiškai naudingiau sumokėti baudą, nei laikytis teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Vienas iš tokių pavyzdžių – daugėja pažeidimų dėl neteisėtai ar netinkamomis sąlygomis laikomų laukinių gyvūnų. Stebima tendencija, kad daugėja asmenų, norinčių auginti egzotinius gyvūnus komerciniais tikslais, įkurti zoologijos sodus, demonstruoti gyvūnus prie pramogų parkų, kitų traukos objektų. Padidėjęs susidomėjimas turėjo įtakos ir pažeidimų pagal ANK 303 straipsnį skaičiaus padidėjimui daugiau nei 60 proc., t. y. nuo 38 atvejų 2019 m. iki 62 atvejų 2021 m. Jei pažeidimų nemažės, Lietuva nepasieks pagrindinio tikslo – užtikrinti tinkamą gyvūnų priežiūrą ir jų laikymą. Nesugriežtinus atsakomybės už šiuos nusižengimus, labai tikėtina, ir toliau daugės konfiskuotinių gyvūnų iš asmenų, kurie negali užtikrinti reikiamų jų laikymo nelaisvėje sąlygų, atitinkančių teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Konfiskuotų gyvūnų augimo tendencijas rodo statistiniai duomenys, pavaizduoti 2 paveiksle. Nekeičiant nustatytos simbolinės ir neveiksmingos baudos už šių reikalavimų nesilaikymą, pažeidimų ir problemų, susijusių su augančiu valstybės lėšų poreikiu paimtiems ar konfiskuotiems laukiniams gyvūnams laikyti, gydyti, globoti,

taip pat daugės. Dabartiniais duomenimis, 2022 m. konfiskuotų gyvūnų globai, gydymui ar nugaišinimui buvo skirta apie 120 tūkst. eurų.

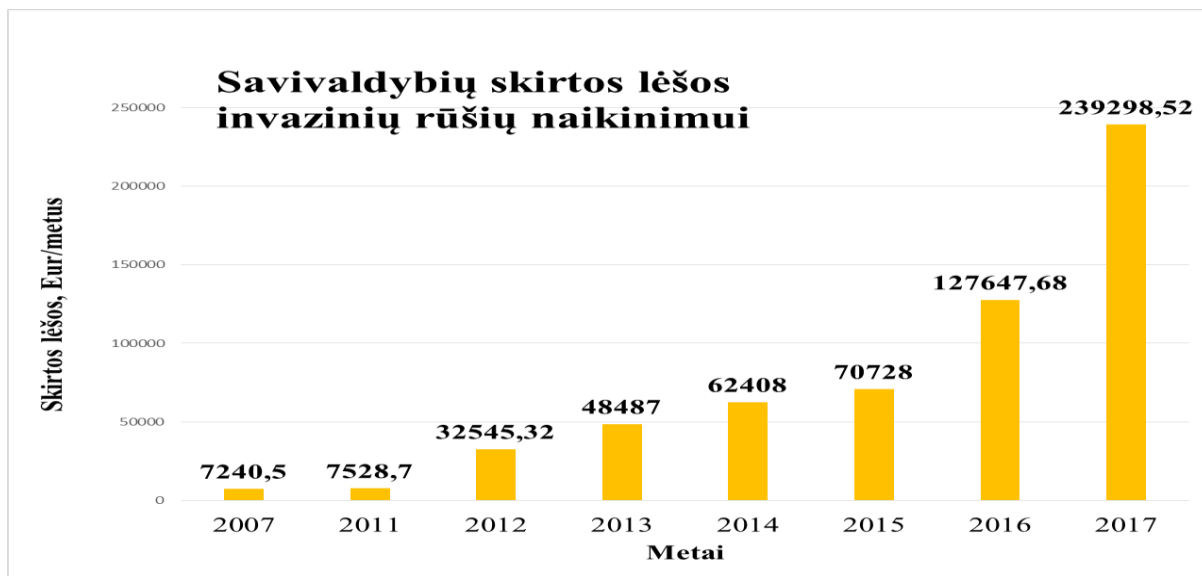

2 pav. Konfiskuotų gyvūnų statistika (2019–2022 m.)

Baudų neadekvatumą patvirtina ir faktai, pavyzdžiui, prireikus konfiskuoti cirko veikloje naudojamą dramblių ar kitą gyvūną, asmuo dabar turėtų sumokėti baudą nuo 30 iki 300 eurų (mokant už pirmą kartą padarytą pažeidimą ši suma mažinama per pusę), kai dramblio priežiūra, tinkamų jam gyventi sąlygų sudarymas, maitinimas, gydymas valstybei kainuoja labai brangiai. Pagal atliktus preliminarinius vertinimus, šio gyvūno įkurdinimui, tinkamų laikymo sąlygų sudarymui (reikiamo ploto voljero įrengimui su įranga fiziologiniams poreikiams patenkinti, girdykla, pavėsinė, tinkama danga ir pan.) reikia apie 250 tūkst. eurų, neskaitant nuolatinių išlaidų pašarams, gydymui, šildymui, vandens tiekimui, mėšlo išvežimui, elektrai, nuotekų ir aptarnaujančio personalo atlyginimams.

Ta pati sankcija taikoma ir kitoms gyvūnų rūšims, kai, pavyzdžiui, vieno zebro rinkos kaina yra apie 3500–6000, vieno dramblinio vėžlio – apie 19 000 eurų, vienos žirafos ar raganosio – apie 30 000–40 000 eurų, vieno dramblio – apie 50 000 eurų, vieno kačių hibrido – nuo 500 iki 5000 eurų. Tokios baudos neatgraso nuo pelningos veiklos nei jais prekiaujančių, nei juos įsigyjančių asmenų, kurie linkę rizikuoti ir susimokėti neadekvačiai mažas baudas. Norint atgrasyti nuo prekybos gyvūnais taisyklių pažeidimų, baudos turi būti adekvačios pažeidimo pasekmėms ir su tuo susijusiomis išlaidomis bei artimos gaunamai naudai, kad neapsimokėtų rizikuoti. Tai tik dar kartą patvirtina, kad siekiant užkardyti šiuos veiksmus turi būti didinamos baudos ir nustatoma griežtesnė atsakomybė už pakartotinai padarytus nusižengimus. Ne mažiau svarbu, kad už tokio pobūdžio pažeidimus atsakomybės neišvengtų ir juridiniai asmenys.

Opi ir spręstina problema – grėsmę keliančių invazinių rūšių spartus plitimas. Baudos už invazinių rūšių platinimą, invazinių rūšių naudojimo, reguliavimo ir naikinimo priemonių netaikymą yra labai mažos ir neatlieka prevencinės funkcijos. Tai rodo plintantys invaziniai augalai, gyvūnai, kurie naikina ir išstumia vietines rūšis ir kelia grėsmę ne tik biologinei įvairovei, bet ir didina išlaidas valstybei, ūkiams, kartais kelia grėsmę gyventojų sveikatai. Savivaldybės invazinėms rūšims naikinti kiekvienais metais naudoja lėšas iš Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos. Daugiausia lėšų skiriama Sosnovskio barščiui naikinti, tačiau ne mažesnę grėsmę kelia ir kitos invazinės rūšys, pavyzdžiui, invaziniai šliužai, meškėnai ir pan. Kiekvienais metais savivaldybės skiria vis daugiau lėšų invazinių rūšių tyrimams, veiksmų planams parengti, naikinimo priemonėms, prevencijai. Lėšų analizė pateikta 3 paveiksle.

3 pav. Lėšų panaudojimas invazinėms rūšims naikinti (2007– 2017 m.)

Atkreiptinas dėmesys, kad išlaidas patiria ne tik savivaldybės, bet ir valstybė finansuodama invazinių rūšių naikinimo priemones, vien invaziniam augalui Sosnovskio barščiui naikinti 2022–2024 metais iš Valstybės biudžeto Aplinkos apsaugos rėmimo programos numatyta skirti 599 tūkst. eurų, papildomai 30 proc. lėšų dar skiria savivaldybės. Nemaža dalis lėšų kovai su invazinių rūšių plitimu skiriama per vykdomus projektus iš ES lėšų. Tai rodo, kad baudas reikia didinti įvertinus daromą žalą aplinkai ir visuomenei bei patiriamas vis didėjančias išlaidas. Jei nebus imamasi prevencinių priemonių ir nebus didinama atsakomybė už tokio pobūdžio nusižengimus, dar daugiau nuostolių ateityje patirs valstybė, verslas bei smulkūs ūkiai.

Kol baudų dydis neatliks savo pagrindinės funkcijos – prevencinio pažeidimų užkardymo, tol nebus pasiekti keliama nacionaliniai ir ES tikslai (neįgyvendintos direktyvų nuostatos): laukinės augalijos išteklių naudojimo, prekybos laukiniais augalais, svetimžemių augalų ir grybų rūšių įvežimo, svetimžemių laukinių augalų įkurdinimo laikantis nustatytų reikalavimų, kiti su laukinių augalų išteklių naudojimu susiję tikslai.

Padaryta žala sunaikinus saugomų Lietuvoje ar ES augalų ir grybų rūšis ir (ar) jų augavietes yra sunkiai apskaičiuojama, kadangi rūšys yra labai skirtingos savo populiacijos ir apsaugos būkle. Šalyje gali būti užfiksuotos tik kelios konkrečios rūšies augavietės ar keletas individų, todėl galima žala gali būti labai didelė – rūšis ar šios rūšies 80 proc. populiacijos šalyje gali būti sunaikinta, todėl lėšų reikės ne tik rūšių apsaugai, tyrimams, stebėsenai, priežiūrai, bet ir joms atkurti ir pan. Rūšių ir buveinių atkūrimas nėra vienkartinis ir greitas procesas. Sunaikinus laukinių augalų ir grybų rūšis ir jų buveines, sutrikdoma biologinės įvairovės pusiausvyrą, prarandami saitai ir ryšiai gamtoje, užtikrinantys ekosistemų palaikymą, neįgyvendinami Buveinių direktyvos reikalavimai – užtikrinti tinkamą saugomų rūšių būklę, tinkamą jų naudojimą pagal teisės aktuose numatytus reikalavimus.

Kontrolę vykdančios pareigūnai susiduria su situacija, kai fiksuojamas pažeidimas, t. y. sunaikinta buveinė, augalai ir pan., tačiau norint rasti pažeidėją, reikia didelių pastangų ir laiko, bet kai bauda yra simbolinė – 30 eurų, tai praranda prasmę, nes, net ir nustačius pažeidėją, bauda neatpirks nei padarytos žalos, nei pažeidimui išaiškinti sugaišto laiko. Norint išaiškinti pažeidėją, tarp kurių gali būti ir tie, kurie užsiima neteisėtai iš aplinkos paimtų augalų prekyba ir iš to gauna naudos, gali prireikti pasitelkti ir botanikos specialistus, kurie galėtų nustatyti, ar tai būtent ta rūšis, kuri paimta iš pažeistos ar sunaikintos buveinės (vietos). Padaugėjus tokių nusižengimų, gali pablogėti rūšių apsaugos būklė, išnykti vertingi ir saugotini augalai, dėl to Lietuva nepasieks nacionaliniuose ir ES teisės aktuose numatytų tikslų, kad ne mažiau kaip 30 proc. visų buveinių būtų geros būklės. Situacijos atitaisymas – augalų veisimas, dauginimas, jų priežiūra ir apsauga, visa tai pareikalaus daug valstybės lėšų ir nebūtinai būklė bus atkurta iki tokios, kokia buvo prieš pažeidimą.

Atsižvelgus į išvardytas priežastis, taip pat į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijas Lietuvai, kuriose nurodoma, kad administracinės baudos už aplinkosauginius nusižengimus ir teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymą turėtų būti taikomos plačiau ir būti didinamos, kad pasiektų tikslą – sumažinti fizinių ir juridinių asmenų nusižengimų skaičių ir taip prisidėti prie aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo, baudas būtina peržiūrėti.

Projektų tikslas – mažiau pažeidimų ir geresni rezultatai įgyvendinant nacionalinius aplinkos apsaugos tikslus želdynų, miškų kirtimo ir atkūrimo, augalų ir gyvūnų apsaugos, išvengiant rūšių apsaugos būklės blogėjimo ir apsaugant retas, nykstančias, saugomas augalų rūšis nuo išnykimo, verslinės ir mėgėjiškos žvejybos, invazinių rūšių valdymo, atliekų tvarkymo, oro taršos, monitoringo, išteklių apsaugos ir jų tausaus naudojimo, transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugų teikimo srityse taip pat įgyvendinti ES reikalavimus. Ne mažiau svarbus tikslas – siekti efektyvesnio institucijoms pavestų kontrolės funkcijų įgyvendinimo vengiant funkcijų dubliavimo.

Vadovaujantis AAD pateikta informacija, fiziniams asmenims už aplinkosauginius pažeidimus 2021 m. buvo paskirta baudų 411 tūkst. eurų, o sumokėta 276 tūkst. eurų, 2022 m. – atitinkamai paskirta baudų 499 tūkst. eurų, o sumokėta 305 tūkst. eurų. Sprendžiant pagal šią informaciją vidutiniškai sumokama nuo 61 iki 67 proc. visų paskirtų baudų. Siekiant atgrasyti nuo pažeidimų darymo labai svarbi ir visuomenės pagalba. Turimais duomenimis dabar yra 418 neetatinių inspektorių, kurie dalyvaudami reiduose ar patruliuodami padeda aplinkos apsaugos pareigūnams, vykdančioms aplinkos apsaugos kontrolę.

Kad būtų galima pasiūlyti veiksmingas priemones pažeidimams užkardyti, analizuota kaimyninių šalių praktika. Remdamiesi šia analize, siūlome baudas peržiūrėti, jas priartinant prie baudų, taikomų už panašias veikas Latvijoje, Estijoje ar kitose ES valstybėse.

Tikslams pasiekti įgyvendintini šie uždaviniai:

- už pažeidimus gyvosios gamtos srityje fiziniams asmenims taikyti ne tik administracinę baudą, bet ir konfiskuoti turtą, priklausantį ne pažeidimą padariusiam asmeniui;
- už laukinių augalų, grybų, įskaitant saugomų rūšių, ir gyvūnų žalojimą, naikinimą arba šių rūšių individų, jų dalių rinkimą, prekybą, laikymą, perdirbimą ar kitokį naudojimą, laukinių augalų ar grybų augaviečių ar gyvūnų veisimosi vietų žalojimą, naikinimą arba šių rūšių individų, jų dalių ar gaminių iš jų naudojimą pažeidžiant nustatytus reikalavimus taikyti didesnes baudas su galimu ar privalomu nusižengimo padarymo įrankių, priemonių ir rūšių, jų dalių ar gaminių konfiskavimu;
- už neteisėtą saugomų rūšių laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, šių gyvūnų ar jų dalių paėmimą iš natūralios aplinkos arba kitokį neteisėtą šių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimą, laikymą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą, arba neteisėtą šių gyvūnų lizdų, olų ar kitų jų buveinių naikinimą, pažeidimą ar naudojimą, taip pat prekybą laukiniais gyvūnais ar jų dalimis pažeidžiant nustatytus reikalavimus nustatyti baudas, adekvačias pažeidimo mastui ir daromai žalai;
- už pažeidimus, padarytus fizinių asmenų panaudojant tinklinius ar kitus draudžiamus žvejybos įrankius, didinti baudas ir numatyti galimą ar privalomą ne mėgėjų žvejybos įrankių konfiskavimą;
- už invazinių rūšių pateikimą rinkai, paleidimą į aplinką ar introdukciją, invazinių rūšių laikymą, auginimą, veisimą, dauginimą, mainymą, įvežimą į Lietuvos Respubliką, išvežimą iš Lietuvos Respublikos, vežimą per Lietuvos Respublikos teritoriją ar kitokį naudojimą pažeidžiant teisės aktuose nustatytą tvarką didinti baudas;
- už ūkinės ar kitokios veiklos vykdymą, objektų naudojimą neturint taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo ar taršos leidimo arba neįregistravus organinius tirpiklius naudojančio įrenginio fiziniams asmenims, juridinių asmenų vadovams ir kitiems asmenims nustatyti didesnes baudas. Šie pakeitimai iš dalies siejami su 2020 m gegužės 1 d. įsigaliojusi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 55 straipsnio pakeitimu, kuriuo padidintos baudos juridiniams asmenims už tokio pobūdžio nusižengimus;

– už ONT įrenginio registracijos duomenų pateikimą neturint teisės juos pateikti nustatyti atsakomybę fiziniams asmenims, juridinių asmenų vadovams ir kitiems asmenims, kaip yra nustatyta juridiniams asmenims;

– už ūkio subjekto teikiamus aplinkos monitoringo duomenis, jei šie duomenys ir tyrimai gauti ar atlikti laboratorijoje, neatitinkančioje Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyto reikalavimo: „laboratorijos, atliekančios taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose (ore, vandenyje, dirvožemyje) matavimus ir tyrimus ir (ar) imančios ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti, turi turėti leidimus arba būti akredituotos kaip atitinkančios standartą LST EN ISO/IEC 17025“ numatyti atsakomybę;

– už nusižengimus atliekų tvarkymo srityje, kurie pagal savo pobūdį ir mastą yra panašūs, taikyti tokio pat dydžio baudas. 2024 m. gegužės 1 d. įsigaliojus Transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų teikimo tvarkos, reikalavimų šiuos darbus atliekantiems asmenims ir šiems darbams keliamų aplinkos apsaugos reikalavimų aprašui¹ (toliau – Autoservisų aprašas), kuris pakeis šiuo metu galiojantį Aplinkos apsaugos reikalavimų transporto priemonių techninei priežiūrai ir remontui aprašą², atitinkamai atsakomybė turėtų būti taikoma už visus Autoservisų apraše nustatytų reikalavimų pažeidimus;

– už mėšlo tvarkymo reikalavimų pažeidimus nustatyti atsakomybę fiziniams asmenims patikslinant ANK 260 straipsnio nuostatas, pagal kurias atsakomybė fiziniams asmenims numatyta tik už srutų tvarkymo reikalavimų pažeidimus. Atsižvelgus į tai, kad Aplinkos apsaugos įstatyme (toliau – AAĮ) juridiniams asmenims jau nustatyta atsakomybė tiek už mėšlo, tiek už srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus, analogiškai turėtų būti nustatyta atsakomybė už šiuos pažeidimus ir fiziniams asmenims;

– už požeminio vandens gavybos gręžinių neįregistravimą Žemės gelmių registre per teisės aktuose, reglamentuojančiuose gręžinių įteisinimą ir registravimą, nustatytą laikotarpį, taip pat už reikalavimų įregistruoti geoterminių gręžinių sistemas ir angliavandenilių gręžinius Žemės gelmių registre nesilaikymą, taikyti atsakomybę tiek juridiniams, tiek fiziniams asmenims;

– už teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymą ar pažeidimą vykdant miško kirtimus ir medienos ištraukimą draudžiamu tai daryti metu, už neteisingos informacijos, pagal kurią suteikiama teisė kirsti mišką, pateikimą, už pažeidimus auginant ar tiekiant rinkai sodmenis, taip pat už reikalavimų atkurti, įveisti, prižiūrėti ir saugoti mišką nesilaikymą ar netinkamą laikymąsi numatyti griežtesnę atsakomybę tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, baudos dydį susiejant su daroma žala, miško atkūrimo, įveisimo ir priežiūros išlaidomis;

– už nepavojingų, pavojingų atliekų šalinimą į jūrą, aplinką, atliekų surinkimą, vežimą, laikymą, įvežimą ar importą į Lietuvos Respublikos teritoriją, išvežimą ar eksportą iš Lietuvos Respublikos teritorijos ir (ar) vežimą tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją neturint tam teisės be baudos (ekonominės sankcijos) papildomai taikyti ir pažeidimo padarymo įrankio ir priemonės konfiskavimą. Taip būtų prisidedama prie vieno iš Europos audito rūmų įvardytų³ šių dienų Europos Sąjungos iššūkių sprendimo – kovoti su nelegaliu atliekų vežimu;

– nustatyti administracinę atsakomybę už transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų (toliau – paslaugos) teikimo reikalavimų⁴ pažeidimus,

¹ patvirtintas susisiekimo ministro ir aplinkos ministro 2023 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. 3-183/D1-110 „Dėl Transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų teikimo tvarkos, reikalavimų šiuos darbus atliekantiems asmenims ir šiems darbams keliamų aplinkos apsaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“

² Patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. D1-405 „Dėl Aplinkos apsaugos reikalavimų transporto priemonių techninei priežiūrai ir remontui aprašo patvirtinimo“.

³ 2023 m. Europos audito rūmų apžvalga „Europos Sąjungos veiksmas, kurių reikalinga imtis reaguojant į augantį pavojingų atliekų kiekį“: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RW23_02/RW_Hazardous_waste_EN.pdf

⁴ Transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų teikimo tvarkos, reikalavimų šiuos darbus atliekantiems asmenims ir šiems darbams keliamų aplinkos apsaugos reikalavimų aprašas,

kurie nėra susiję su paslaugų teikimo aplinkosauginiais reikalavimais, bet yra susiję su tinkamu pačios paslaugos atlikimu;

- įgyvendinti lygiateisiškumo principą, kad atsakomybės neišvengtų nusižengimus padarę asmenys, ir nustatyti veiksmingus, pažeidimo mastui proporcingus baudų dydžius;

- išvengti perteklinių procedūrų ir krūvio teismų institucijoms už mažai pavojingą administracinio nusižengimo požymių turinčią veiką, ANK projektu teikiamais pakeitimais numatyti pareigūnui teisę netraukti fizinio asmens administracinę atsakomybę, o pareikšti tik žodinę pastabą;

- siekiant padidinti visuomenės vaidmenį ir neetatinių inspektorių pagalbą kontrolę vykdančioms aplinkos apsaugos pareigūnams, numatyti atsakomybę ir už neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisėtai duodamų nurodymų nevykdymą;

- suvienodinti baudų dydį už panašaus ar tokio pat pobūdžio ir masto nusižengimus atliekų tvarkymo sektoriuje siekiant išvengti pernelyg didelės diskrecijos taikyti skirtingas baudas už identiškus nusižengimus;

- taip pat ištaisyti techninio pobūdžio klaidas, kurios dabar neleidžia taikyti baudų pažeidus mėgėjiškos žvejybos tvarką;

- įgyvendinti ES teisės aktuose, direktyvose ir reglamentuose numatytus reikalavimus – taikyti griežtesnę atsakomybę už nusižengimus aplinkosaugos srityje;

- atriboti Želdynų įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, susijusių su savivaldos institucijų vykdomomis viešosios tvarkos užtikrinimo funkcijomis, pažeidimų vykdymo kontrolę, nuo aplinkos apsaugos pareigūnų vykdomų šioje srityje funkcijų, taip vengiant dubliavimo. Savivaldybių atstovaujamosios institucijos yra pasitvirtinusios savo želdynų ir želdinių apsaugos taisykles ir prižiūri kaip jų laikomasi;

- perduoti pažeidimų, susijusių su ūkinių gyvūnų veislininkystės priežiūros sritimi (ANK 345 straipsnis) ir melioracijos statinių priežiūros sritimi (ANK 348 straipsnis), nagrinėjimą, tyrimą ir administracinių protokolų surašymą šių sričių priežiūrą atliekančiai institucijai – Žemės ūkio agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos;

- peržiūrėti baudas, siekiant sustiprinti F-dujų naudojimo reguliacinę aplinką ir atsižvelgti į naujai patvirtinto Reglamento (ES) 2024/573 31 straipsnio 4 dalies reikalavimus valstybėms narėms (VN), kad finansinės nuobaudos turi būti proporcingos žalai aplinkai, kad atsakingi asmenys netektų ekonominės naudos, gautos iš pažeidimų. Administracinių finansinių nuobaudų dydis už pakartotinius pažeidimus turi palaipsniui didėti. F-dujų arba produktų ir įrangos, kurių sudėtyje yra šių dujų arba kurių veikimas nuo jų priklauso, neteisėtos gamybos, importo, eksporto, pateikimo į rinką ar naudojimo atvejais didžiausia administracinės finansinės nuobaudos suma turi būti bent penkis kartus didesnė už atitinkamų dujų ar produktų ir įrangos rinkos vertę. Jei tokie pažeidimai pasikartoja per penkerių metų laikotarpį, didžiausia administracinių finansinių nuobaudų suma turi būti bent aštuonis kartus didesnė už atitinkamų dujų arba produktų ir įrangos rinkos vertę.

- nustatyti juridinių asmenų atsakomybę už identiškus (to paties ar panašaus pobūdžio) pažeidimus, už kuriuos dabar ANK nustatyta atsakomybė fiziniams asmenims: už želdynų ir želdinių, augančių ne miško žemėje, naikinimą ir žalojimą, genetiškai modifikuotų organizmų (toliau – GMO) naudojimo reikalavimų nesilaikymą, F-dujų naudojimo reikalavimų pažeidimą ir kitus pažeidimus, už kuriuos atsakomybė juridiniams asmenims vis dar nenumatyta. Įtvirtinti juridinių asmenų atsakomybę už pažeidimus, susijusius su informacijos ir duomenų apie medieną ir medienos

patvirtintas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. 3-183/D1-110 „[Dėl Transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirstimo paslaugų teikimo tvarkos, reikalavimų šiuos darbus atliekantiems asmenims ir šiems darbams kelių aplinkos apsaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo](#)“; įsigalioja nuo 2024 m. gegužės 1 d. Iki 2024 m. gegužės 1 d. galioja Transporto priemonių techninio aptarnavimo ir remonto paslaugų teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2016 m. vasario 1 d. įsakymu Nr.2BE-45 „[Dėl Transporto priemonių techninio aptarnavimo ir remonto paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo](#)“.

produktus saugojimu ir teikimu, deramu patikrinimu, medienos ir medienos produktų pateikimo rinkai reikalavimų nesilaikymu;

– patikslinti Aplinkos apsaugos specialiosios rėmimo programos įstatymą (toliau – AARP) numatant, kad pažeidėjų sumokėtos, iš pažeidėjų išieškotos lėšos būtų panaudotos šiame įstatyme numatytiems tikslams įgyvendinti.

Siekiant išlaikyti ir pagrįsti atsakomybės už identišką ar panašias veikas, už kurias atsakomybė nustatyta ar siūloma nustatyti fiziniams asmenims, įtvirtinimą juridiniams asmenims, svarbu, kad šie teisės aktų projektai būtų svarstomi kartu – viename pakete.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos politikos grupės (vadovas – Algirdas Klimavičius, mob. 8 698 75 027, el. p. algirdas.klimavicius@am.lt) vyresn. patarėja Laura Janulaitienė (mob. 8 698 83 219, el. p. laura.janulaitiene@am.lt) ir Gamtos apsaugos politikos grupės patarėja Virginija Kalesinskiene (mob. 8 696 95 290, el. p. virginija.kalesinskiene@am.lt), Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės vyresn. patarėja, laikinai vykdanči grupės vadovo funkcijas, Eglė Paužuolienė (mob. 8 657 99 389, el. p. egle.pauzuoliene@am.lt), Taršos prevencijos politikos grupės (vadovas – Vitalijus Auglys, mob. 8 686 46 087, el. p. vitalijus.auglys@am.lt) vyresn. patarėja Beata Vilimaitė Šilobritienė (mob. 8 645 89 487, el. p. beata.silobritiene@am.lt), patarėja Dalia Židonytė (mob. 8 695 40 243, el. p. dalia.zidonyte@am.lt), patarėja Tatjana Zabulienė (mob. 8 695 34 215, el. p. tatjana.zabulienė@am.lt), vyresn. patarėja Elena Auglienė (mob. 8 645 22 458, el. p. elena.augliene@am.lt), patarėja Danguolė Sužiedėlytė (mob. 8 687 72 136, el. p. danguole.suziedelyte@am.lt), patarėja Renata Gagienė (mob. 8 695 41 940, el. p. renata.gagiene@am.lt), patarėja Valentina Tuskenytė (mob. 8 695 86 821, el. p. valentina.tuskenyte@am.lt), Atliekų politikos grupės (vadovė – Vilma Slavinskienė, mob. 8 698 75 027, el. p. vilma.slavinskiene@am.lt) patarėja Aistė Rakauskienė (mob. 8 696 80 518, el. p. aiste.rakauskienė@am.lt), Miškų politikos grupės (vyresn. patarėjas, laikinai vykdančis grupės vadovo funkcijas, Donatas Vaikasas, mob. 8 696 49 889, el. p. donatas.vaikasas@am.lt) patarėja Zita Bitvinskaitė (mob. 8 646 89 813, el. p. zita.bitvinskaite@am.lt), vyresn. patarėjas Zbignevas Glazko (mob. 8 696 77 066, el. p. zbignev.glazko@am.lt), Klimato politikos grupės (vadovė – Vilija Augutavičienė, mob. 8 686 17 484, el. p. vilija.augutaviciene@am.lt) vyresn. patarėja Stasilė Znutienė (mob. tel. +370 696 51 357, el. p. stasile.znutiene@am.lt), Lietuvos transporto saugos administracijos (direktoriaus pavaduotojas – Tomas Kolendo, mob. 8 615 218 73, el. p. tomas.kolendo@ltsa.lt) Teisės ir rizikų valdymo skyriaus patarėja Vaida Rukienė, mob. 8 688 15 190, el. p. vaida.rukiene@ltsa.lt, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Teisės ir personalo skyriaus (vedėjas – Algirdas Sereika, tel. 8 5 239 1229, el. p. algirdas.sereika@zum.lt) patarėja Dalia Žalalytė tel. 8 5 239 1356, el. p. dalia.zalalyte@zum.lt.).

3. Kaip teisiškai reglamentuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

ANK 291 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad už nežymius Mėgėjų žvejybos taisyklių pažeidimus gali būti skiriama minimali bauda – 10 eurų. **ANK 12 straipsnis** numato, kad už mažai pavojingas veikas pareigūnas, turintis teisę pradėti administracinio nusižengimo teiseną, gali jos nepradėti ir pareikšti asmeniui žodinę pastabą. Tačiau ANK 291 straipsnis nenurodytas ANK 12 straipsnyje, kuris numato, kokiuose ANK straipsniuose numatyti pažeidimai traktuojami kaip mažai pavojinga veika, dėl to aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai privalo net ir esant nereikšmingam pažeidimui pradėti administracinio nusižengimo teiseną.

ANK 29 straipsnis reglamentuoja turto konfiskavimą kaip administracinio poveikio priemonę ir jos taikymo aspektus. Į šį straipsnį neįtraukti 284, 285, 303, 304², 309 straipsniai ir jų

daly, todėl kontroliuojančios institucijos pareigūnas, nustatęs pažeidimą pagal minėtus straipsnius, negali 29 straipsnio nuostatų pritaikyti praktikoje.

Pagal ANK 29 straipsnio 1 dalį, konfiskuotas gali būti tik turtas, kuris yra pažeidėjo (pagal ANK – tai fizinio asmens) nuosavybė, išskyrus šio straipsnio 4 dalyje nustatytus atvejus. Kadangi šio straipsnio 4 dalyje nenurodyti ANK 284, 285, 303, 304², 309 straipsniai ar jų daly, kuriais vadovaudamasis pareigūnas galėtų ne tik taikyti baudą už pažeidimus, bet ir konfiskuoti turtą, priklausantį ne pažeidimą padariusiam asmeniui, šia nuostata pasinaudoti negalima.

ANK 235, 239 ir 242 straipsniuose nustatytos baudos už veiklos vykdymą neatlikus planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) ar atrankos dėl PAV arba neturint ūkinei veiklai ar objektui naudoti reikiamo taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo ar taršos leidimo, veiklą vykdant neįregistravus OTN įrenginio, kai pagal AAĮ toks įrenginys turi būti įregistruotas, yra neadekvačiai mažos, palyginti su juridiniams asmenims taikomomis baudomis, įtvirtintomis AAĮ už tokio paties pobūdžio pažeidimą. Dabar už neteisėtą teršalų išmetimą į aplinkos orą be nustatyta tvarka išduoto leidimo, kai šis privalomas, pagal **242 straipsnio 2 dalį** bauda fiziniam asmeniui siekia nuo 120 iki 580 eurų, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 300 iki 1450 eurų, **ANK 235 straipsnio 4 dalyje** nustatytos baudos už veiklos vykdymą, pvz., neturint aplinkosauginio leidimo ar pažeidžiant šio leidimo sąlygas, taip pat neatlikus planuojamos ūkinės veiklos vertinimo arba atrankos dėl PAV, fiziniam asmeniui siekia – nuo 300 iki 560 eurų, juridinių asmenų vadovams – nuo 900 iki 1700 eurų, o kitiems atsakingiems asmenims – nuo 600 iki 1150 eurų. **239 straipsnyje** nustatytos baudos už neteisingos informacijos, reikalingos atrankos dėl PAV išvadai arba PAV sprendimui priimti, viršutinė riba yra tokio pat dydžio, t. y. 140 eurų, nors pažeidimų mastas ir poveikis aplinkai labai skiriasi. Atkreiptinas dėmesys, kad didesnio masto ūkinėms veikloms arba veikloms, kurios dėl savo pobūdžio galėtų sukelti didesnę neigiamą poveikį aplinkai, vadovaujantis ES ir nacionaliniais teisės aktais, privaloma atlikti PAV ir gauti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (toliau – TIPK) leidimą, tuo tarpu mažesnio masto ūkinėms veikloms arba veikloms, kurių poveikis aplinkai dėl jų pobūdžio tikėtina galėtų būti mažesnis, privaloma atlikti atranka dėl PAV ir gauti taršos leidimą. Šioms veikloms nustatomos priemonės poveikiui išvengti ar sumažinti, leidimuose nustatomos specialios sąlygos. Mažiausią įtaką ir žalą galinčioms daryti priskirtinos veiklos, kurioms nereikia atlikti PAV ar atrankos dėl PAV procedūrų, nereikia gauti TIPK ar taršos leidimo, tačiau jas vykdant privaloma užtikrinti, kad jų poveikis aplinkai neviršytų leistino pagal aplinkosauginius standartus ir normatyvus. Atsižvelgiant į galimą skirtingą poveikį aplinkai ir žalą, tikslinga diferencijuoti baudas už skirtingų procedūrų neatlikimą, veiklą be leidimo ar pažeidžiant leidimo sąlygas. Atsižvelgiant į tai, kad sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai gali būti „teigiamas“, t. y. kad ūkinė veikla atitinka teisės aktų reikalavimus ir nedaro reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai, todėl ją galima vykdyti, ir „neigiamas“, t. y. kad ūkinė veikla neatitinka teisės aktų reikalavimų ar daro reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai, todėl jos negalima vykdyti, bauda skiriama ir už tai, kad veikla vykdoma neatlikus PAV ir neturint sprendimo, ir atlikus PAV, bet gavus „neigiamą“ sprendimą.

Be to, ANK numatyta atsakomybė fiziniam asmeniui tik už veiklos vykdymą neįregistravus OTN įrenginio (t. y. neturint leidimo), o AAĮ 55 straipsnyje nustatyta juridinių asmenų atsakomybė apima ir veiklos vykdymą neįregistravus OTN įrenginio, ir OTN įrenginio registracijos duomenų pateikimą neturint teisės jų pateikti AAĮ 19³ straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais.

ANK 236 straipsnyje nustatyta atsakomybė, tik jei ūkio subjekto aplinkos monitoringo tyrimai ar matavimai atlikti neakredituotose teisės aktų nustatyta tvarka ar neturinčiose teisės aktų nustatyta tvarka išduoto leidimo laboratorijose. Pagal **ANK 236 straipsnio 3 dalį**, atsakomybė už tai, kad kompetentingoms institucijoms ar visuomenei pateikiami ūkio subjekto aplinkos monitoringo duomenys, gauti laboratorijoje, kuri neatitinka Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyto reikalavimo: „laboratorijos, atliekančios taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose (ore, vandenyje, dirvožemyje) matavimus ir tyrimus

ir (ar) imančios ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti, turi turėti leidimus arba būti akredituotos kaip atitinkančios standartą LST EN ISO/IEC 17025“, nenumatyta.

ANK 247 straipsnis. ANK 235 straipsnio 4 dalyje numatyta atsakomybė už ūkinės veiklos vykdymą, objektų naudojimą nesilaikant šiuose leidimuose nustatytų sąlygų, o ANK 247 straipsnio 30 dalyje numatyta atsakomybė už atliekų naudojimo ar šalinimo techninio reglamento reikalavimų nevykdymą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymu, atliekų apdorojimo veiklą vykdančios įmonės, įmonės, perdirbančios laivus, ir įmonės, atliekų susidarymo vietoje pavojingas atliekas laikančios ilgiau kaip šešis mėnesius, o nepavojingąsias – ilgiau kaip vienus metus, šią veiklą gali vykdyti tik turėdamos leidimus⁵ ir atliekų naudojimo ar šalinimo techninį reglamentą, kuris yra neatsiejama leidimo dalis⁶. AAĮ nustatyti leidimai – taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas ar taršos leidimas – šią veiklą planuojančioms vykdyti įmonėms išduodami aplinkos ministro nustatyta tvarka. 2020-07-17 įsigaliojus aplinkos ministro įsakymais⁷ patvirtintų Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių (toliau – TIPK taisyklės) ir Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių (toliau – Taršos taisyklės) pakeitimams, TIPK taisyklių 68¹.4 papunktyje ir Taršos taisyklių 57.4 papunktyje nurodyti atliekų naudojimo ar šalinimo techniniame reglamente pateikti duomenys ir (ar) informacija laikomi leidimo sąlygomis. Nustačius atliekų naudojimo ar šalinimo techninio reglamento reikalavimų nesilaikymo faktą (pažeidimą), pagal dabar galiojančias ANK nuostatas gali būti taikoma ir ANK 235 straipsnio 4 dalyje nurodyta bauda, ir ANK 247 straipsnio 30 dalyje nurodyta bauda, kadangi atliekų naudojimo ar šalinimo techniniame reglamente nurodyti duomenys ir (ar) informacija yra leidimo sąlygos.

ANK 260 straipsnyje nustatyta atsakomybė tik už srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus, bet nenumatyta atsakomybė už mėšlo tvarkymo reikalavimų pažeidimus, o Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 64 straipsnyje nustatyta juridinių asmenų atsakomybė apima ir mėšlo, ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus.

ANK 271, 276 straipsniai. Už Leidimų kirsti mišką tvarkos aprašo reikalavimų pažeidimus taip pat už Miško kirtimų taisyklėse nustatytų reikalavimų nesilaikymą, kertant mišką ir medieną ištraukiant draudžiamu tai daryti metu, nenustatytos baudos ir (ar) ekonominės sankcijos. Taip sudaromos prielaidos ir sąlygos nesilaikyti šių reikalavimų, o vykdant šią veiklą draudžiamu metu padaroma žala miškuose perintiems paukščiams ir kitiems gyviems organizmams.

Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos apraše, patvirtintame aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-1055 „Dėl Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nurodyta, kad dalis pranešimų apie ketinimą kirsti mišką registruojama netikrinant juose pateiktos informacijos. Miško savininkas, teikdamas pranešimą apie ketinimą kirsti mišką, privalo pateikti teisingą informaciją bei duomenis ir įsipareigoti vykdyti miško kirtimus laikantis pranešime nurodytų sąlygų. Dabar įgijus teisę kirsti mišką pagal pateiktus klaidingus duomenis atsakomybė nenumatyta, tad pasinaudojus situacija, kad pateikta informacija ir duomenys netikrinami, gali atsirasti tuo piktnaudžiaujančių.

ANK 276 straipsnyje nustatytos baudos už miško įveisimo ir atkūrimo reikalavimų nesilaikymą, už miško neatkūrimą per Lietuvos Respublikos miškų įstatyme nustatytus terminus, taip pat už miško dauginamosios medžiagos nuostatų pažeidimą yra per mažos ir neadekvačios pagal miškui atsodinti patiriamas išlaidas. Baudos dydis fiziniam asmeniui už miško atkūrimo ir įveisimo reikalavimų pažeidimą siekia nuo 80 iki 120 eurų, o juridinių asmenų vadovams nuo 120 iki 150 eurų.

⁵ Atliekų tvarkymo įstatymo 6 str. 1 d.

⁶ Ten pat, 10 str.

⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. D1-424 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymo Nr. D1-528 „Dėl Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“; Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. D1-425 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymo Nr. D1-259 „Dėl Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

Panašaus dydžio baudos nustatytos ir už dauginamosios medžiagos nuostatų reikalavimų nesilaikymą – fiziniam asmeniui siekia nuo 30 iki 60 eurų, juridinių asmenų vadovams – nuo 60 iki 120 eurų. Neatkūrus miško per Miškų įstatyme nurodytus terminus, taikoma bauda asmeniui už kiekvieną neatkurtą miško hektarą – 300 eurų, bet ne didesnė negu 6000 eurų, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – 440 eurų už kiekvieną hektarą, bet ne didesnė negu 6000 eurų. Tokios sumos neadekvačios ir neatitinka dabartinių miško atkūrimo sąnaudų ir nepadengia patiriamų išlaidų, todėl neatgraso nuo pažeidimų darymo.

ANK 281, 284, 285, 303, 304² straipsniai

ANK 281 straipsnis nustato baudas už Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo, kitų želdynų ir želdinių apsaugą, priežiūrą ir tvarkymą, želdynų projektavimą, želdinių veisimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Šio straipsnio 6 dalyje nustatyta atsakomybė tiek už Medžių ir krūmų, vandens telkinių, esančių želdynuose, priežiūros taisyklių pažeidimą, tiek už Želdinių apsaugos, vykdant statybos darbus, taisyklių pažeidimą, tiek už Sodmenų kokybės reikalavimų, želdynų įrengimo ir želdinių veisimo taisyklių, Želdynų ir želdinių sanitarinės apsaugos taisyklių pažeidimus. Pagal dabartinį reglamentavimą, baudas už šiame straipsnyje, įskaitant šio straipsnio 6 dalį, nustatytus pažeidimus gali skirti ir policija, ir savivaldybių įgalioti asmenys, ir aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios pareigūnai.

ANK 284 straipsnis reglamentuoja sankcijas už laukinės augalijos išteklių naudojimą, prekybą laukiniais augalais, svetimžemių augalų ir grybų rūšių įvežimą, svetimžemių laukinių augalų įkurdinimą, pažeidžiant nustatytą tvarką, ir už kitus su laukinių augalų išteklių naudojimu susijusius pažeidimus. Dabar nustatytas baudos dydis už laukinės augalijos išteklių naudojimo reikalavimų pažeidimus yra nuo 10 iki 30 eurų, tai yra simbolinė bauda, todėl pažeidimų skaičius nemažėja.

Baudos taikomos pagal šį straipsnį už svetimžemių laukinių augalų įvežimą, įkurdinimą, reikalavimų nesilaikymą, už dauginti skirtų laukinių augalų, jų sėklų, daigų, sodinių, ūglių, taip pat grybienos išvežimą iš Lietuvos Respublikos ir įvežimą į Lietuvos Respubliką pažeidžiant nustatytą tvarką siekia nuo 30 iki 50 eurų.

ANK 285 straipsnis numato sankcijas už saugomų augalų ir grybų neteisėtą naudojimą ir saugomų rūšių laukinių augalų ir grybų augaviečių sunaikinimą. Asmenys už neteisėtą saugomų rūšių laukinių augalų ar grybų, jų dalių rinkimą, žalojimą, naikinimą, paėmimą iš natūralios aplinkos arba kitokį neteisėtą šių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimą, laikymą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą pirmiausia įspėjami ir tik tada taikoma bauda nuo 30 iki 300 eurų. Bauda už saugomų rūšių laukinių augalų ar grybų augaviečių sunaikinimą yra nuo 110 iki 300 eurų.

ANK 291 straipsnio 1 dalyje numatyta minimali bauda už mėgėjų žvejybos taisyklių pažeidimus yra 10 eurų, ji net tris kartus mažesnė už mėgėjų žvejybos leidimo kainą, kuri yra 30 eurų metams, kas dar mažiau skatina (motyvuoja) žvejus mėgėjus nenusižengti. Atsižvelgus į tai, kad baudos dydis mažesnis už žvejybos leidimo kainą, tai neskatina asmenų įsigyti žvejybos leidimų, neatgraso nuo kitų Mėgėjų žvejybos taisyklių pažeidimų. ANK 291 straipsnio 4 dalyje nustatyta bauda (nuo 120 iki 300 eurų) už mėgėjų žvejybos taisyklių pažeidimą, padarytą panaudojus draudžiamus žvejybos įrankius ar žvejojant draudžiamu būdu, neatitinka ANK 22 straipsnio 2 dalyje nurodytos administracinės nuobaudos paskirties – atgrasyti asmenis nuo administracinių nusižengimų ar skatinti nusižengimus jau padariusius asmenis nekartoti nusižengimų.

ANK 291 straipsnio 6 dalyje numatytos sankcijos už neteisėtą žvejybos įrankių, kuriuos draudžiama naudoti pagal teisės aktus, gaminimą, realizavimą, įsigijimą ar laikymą neefektyvios. Bauda, nustačius tokį pažeidimą, prasideda nuo 60 eurų, o surašius administracinių nusižengimų (AN) protokolą su administraciniu nurodymu sudaro tik 30 eurų.

ANK 291 straipsnio 6 dalyje ir ANK 293 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatyta atsakomybė už neteisėtą žvejybos įrankių gaminimą, realizavimą ar pardavimą ir įsigijimą. Už tuos pačius pažeidimus nustatytos skirtingos baudos skirtinguose ANK straipsniuose, tai kelia daug nesusipratimų, ginčų ir leidžia interpretuoti jų taikymą.

ANK 293 straipsnyje numatyta atsakomybė už ne mėgėjų žvejybos įrankių gaminimo, pardavimo, įsigijimo tvarką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta atsakomybė už ne mėgėjų žvejybos įrankių gaminimo, pardavimo, įsigijimo tvarką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą, išskyrus šio straipsnio 1, 3, 4 dalyse numatytus pažeidimus, nors kitose šio straipsnio dalyse atsakomybė už 1 dalyje įvardytus pažeidimus taip pat nenumatyta. Dėl šios techninės klaidos už padarytus pažeidimus, nustatytus šio straipsnio 1 dalyje, atsakomybė netaikoma.

ANK 293 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad už neteisėtą ne mėgėjų žvejybos įrankių įsigijimą privaloma skirti žvejybos įrankių konfiskavimą. Tačiau už ne mėgėjų žvejybos įrankių neteisėtą gaminimą ar pardavimą žvejybos įrankių konfiskavimas nenumatytas.

ANK 295 straipsnyje nustatytos skirtingo dydžio baudos už verslinės žvejybos vidaus vandenyse tvarkos pažeidimus ir už verslinės žvejybos jūroje tvarkos pažeidimus. Baudos už verslinės žvejybos vidaus vandenyse pažeidimus siekia nuo 20 iki 70 eurų, tai tris kartus mažiau nei baudos už verslinės žvejybos pažeidimus jūrų vandenyse, kurios siekia nuo 60 iki 300 eurų.

Neadekvačiai mažos baudos nustatytos ir už verslinės žvejybos vidaus vandenyse šiurkštų pažeidimą – nuo 170 iki 350 eurų. Pagal Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymą, šiurkščiais verslinės žvejybos vidaus vandenyse tvarkos pažeidimais laikoma žvejyba naudojant draudžiamus ar tuo metu draudžiamus žvejybos įrankius, žvejyba draudžiamose vietose arba draudžiamu metu, žuvų, kurių žvejyba visiškai arba tuo metu uždrausta, gaudymas ir panašūs pažeidimai, kurie iš esmės yra tolygūs nelegaliai žvejybai, o nustatytos baudos dabar mažesnės už baudas, nustatytas už limituotos mėgėjų žvejybos tvarkos pažeidimus, – nuo 250 iki 550 eurų, nors žala žuvų ištekliais, nesilaikant verslinę žvejybą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir šiurkščiai juos pažeidžiant, gali būti padaryta kur kas didesnė, nei pažeidus limituotos mėgėjų žvejybos reikalavimus vykdant žvejybą mėgėjų žvejybos įrankiais.

ANK 303 straipsnyje nustatytos baudos už neteisėtą laukinės gyvūnijos išteklių naudojimą ir disponavimą jais. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta atsakomybė už laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, šių gyvūnų ar jų dalių paėmimą iš natūralios aplinkos, įgijimą, laikymą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą yra įspėjimas, o tik po to taikoma bauda nuo 30 iki 150 eurų. Kiek didesnės baudos taikomos už neteisėtą saugomų rūšių laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, šių gyvūnų ar jų dalių paėmimą iš natūralios aplinkos, įgijimą, laikymą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą, arba neteisėtą šių gyvūnų lizdų, olų ar kitų būstų naikinimą, žalojimą ar naudojimą – nuo 60 iki 300 eurų, juridinių asmenų vadovams – nuo 120 iki 600 eurų.

ANK 304 straipsnyje asmenims už laukinių gyvūnų gyvenamosios aplinkos, dauginimosi sąlygų ir migracijos kelių apsaugos reikalavimų pažeidimus arba laukinių gyvūnų sunaikinimą ūkinės veiklos metu nustatytos baudos – nuo 14 iki 30 eurų, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 40 iki 90 eurų. Nedaug didesnės ir baudos už saugomų rūšių gyvūnų radaviečių apsaugos reikalavimų pažeidimus – nuo 100 iki 300 eurų, o juridinių asmenų vadovams ar kitiems asmenims – nuo 140 iki 600 eurų.

Baudos už panašaus pobūdžio, kaip reglamentuota **ANK 304 straipsnyje**, nusižengimus, t. y. už laukinių gyvūnų gyvenamosios aplinkos, dauginimosi sąlygų ir migracijos kelių apsaugos reikalavimų pažeidimus, nustatytos ir kitame ANK 303 straipsnyje, todėl prasminga jas būtų sujungti į vieną 303 straipsnį.

ANK 304² straipsnyje nustatytos sankcijos už invazinių rūšių neteisėtą naudojimą ir valdymo priemonių nevykdymą – invazinių rūšių laikymą, auginimą, veisimą, mainymą, vežimą, pateikimą rinkai, tyčinį paleidimą į aplinką ar introdukciją. Atsakomybė fiziniams asmenims nustatyta neįvertinus šio pažeidimo keliamų ilgalaikių pasekmių, grėsmės esamoms augalų ir gyvūnų rūšims ir išteklių bei valstybės finansų, kurių reikės pažeidimo sukeltoms pasekmėms suvaldyti ir invazinėms rūšims naikinti.

Dabartinės baudos už invazinių rūšių naikinimo, izoliavimo ar gausos reguliavimo priemonių nevykdymą siekia nuo 30 iki 100 eurų, juridinių asmenų vadovams bei kitiems asmenims – nuo 60 iki 200 eurų, to nepakanka, kad būtų laikomasi nustatytų reikalavimų.

Invazinių rūšių laikymas, auginimas, veisimas, dauginimas, mainymas, įvežimas į Lietuvos Respubliką, išvežimas iš Lietuvos Respublikos, vežimas per Lietuvos Respublikos teritoriją ar kitoks naudojimas pažeidžiant nustatytą tvarką, užtraukia baudą asmenims nuo 200 iki 400 eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 300 iki 600 eurų.

Invazinių rūšių pateikimas rinkai, tyčinis paleidimas į aplinką ar tyčinė introdukcija pažeidžiant nustatytą tvarką užtraukia baudą asmenims nuo 300 iki 500 eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 800 iki 1500 eurų.

ANK 309 straipsnyje nustatyta fizinių asmenų atsakomybė už F-dujų ir jų mišinių, jų turinčių gaminių ir įrangos tvarkymo reikalavimų pažeidimą pagal nusižengimų pobūdį.

Už nusižengimus, susijusius su aplaidžiu duomenų rinkimu, kaupimu ir saugojimu apie F-dujų ir jų mišinių pripildytoje įrangoje esantį F-dujų ir jų mišinių kiekį ir rūšį, montavimo, techninės priežiūros, aptarnavimo ir įrangos šalinimo metu papildytą ar surinktą kiekį, pakartotinai panaudotą arba regeneruotą kiekį, ar reikalavimo dėl informacijos apie šios įrangos montavimą, aptarnavimą, techninę priežiūrą, remontą ar eksploatacijos nutraukimą atlikusį fizinį ar juridinį asmenį, apie šios įrangos tikrinimo dėl galimo nuotėkio, nuotėkio aptikimo sistemų tikrinimo datas ir rezultatus, informacijos apie F-dujų ir jų mišinių surinkimo ir pašalinimo priemones bei reikalavimo, sukurti informacijos apie F-dujų įsigyjančius asmenis įrašus ir juos tvarkyti bent penkerius metus nevykdymą, nustatyta bauda – nuo 150 iki 300 eurų.

Už nusižengimus, susijusius su informacijos apie gaminamas, teikiamas rinkai, importuojamas, eksportuojamas, naudojamas, surenkamas, recirkuliuojamas, regeneruojamas, suardomas F-dujas ir jų mišinius bei informacijos apie eksploatuojamos F-dujų ir jų mišinių turinčios įrangos nepateikimu Europos Sąjungos ir (arba) Lietuvos Respublikos institucijoms, šios informacijos nusižengimu ir (arba) iškraipymu, taikoma bauda nuo 200 iki 300 eurų.

Panašaus dydžio bauda – nuo 150 iki 450 eurų – taikoma už F-dujų ir jų mišinių išleidimą į atmosferą, kai tai techniškai nebūtina, naudojant F-dujas ir jų mišinius pagal paskirtį.

Už nusižengimus, susijusius su F-dujų ir jų mišinių turinčių gaminių ir įrangos pateikimu rinkai ir (arba) importą pažeidžiant ženklinimo reikalavimus, taikoma bauda nuo 300 iki 700 eurų.

Už nusižengimus, susijusius su reikalavimų turėti licencijas ir darbuotojų kompetencijas įrodančius dokumentus ir su F-dujų ir jų mišinių prekybos reikalavimų pažeidimu, taikomos baudos nuo 300 iki 450 eurų.

Už nusižengimus, susijusius su nuotėkio tikrinimo reikalavimais, įrangos, turinčios gedimų, užpildymu ar eksploatavimu, medžiagų surinkimu, taikoma bauda nuo 450 iki 700 eurų.

Už nusižengimus, susijusius su F-dujų ir jų mišinių naudojimo būdų ar leidžiamo naudoti kiekio pažeidimais, F-dujų ar jų mišinių turinčių gaminių ir įrangos pateikimo rinkai ir (arba) importo reikalavimų pažeidimu, F-dujų ar jų mišinių turinčių gaminių ir įrangos teikimu Europos Sąjungos rinkai neturint teikimo rinkai kvotos, taikoma bauda nuo 400 iki 3000 eurų.

Pažeidimų dėl F-dujų ir jų mišinių naudojimo reikalavimų nesilaikymo išlieka daug. 2021 m., palyginti su 2020 m., jų buvo sumažėję nuo 32 iki 12, tačiau 2022 m. vėl padaugėjo iki 15. Darytina išvada, kad baudos neadekvačios pagal padarytą nusižengimą ir gaunamą naudą, todėl būtų tikslinga baudos dydį diferencijuoti pagal pažeidimo mastą ir jo daromą žalą aplinkai, susieti su gaunamu pelnu.

ANK 356 straipsnis – numato atsakomybę už pažeidimus statybos srityje, tačiau šiame straipsnyje numatytos baudos netaikomos už tuos statybos srityje padarytus pažeidimus už kuriuos atsakomybė numatyta 235 straipsnio 3 ir 4 dalyje.

ANK 440 straipsnyje numatyta atsakomybė už motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomosios ar pakartotinės privalomosios techninės apžiūros ir techninės ekspertizės atlikimo reikalavimų nesilaikymą, tačiau nenustatyta atsakomybė už transporto priemonių techninės

priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų kokybės reikalavimų nesilaikymą, todėl, vykdant paslaugų teikimo reikalavimų kontrolę, užfiksavus (nustačius) pažeidimų nėra galimybės skirti baudą.

ANK 505 straipsnis. Šiuo metu nenumatyta atsakomybė už teisėtų neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių reikalavimų nevykdymą, todėl didėja konfliktinių situacijų tikimybė tikrinant asmenų dokumentus, mažėja neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklos efektyvumas ir pan.

ANK 589 straipsnis numato, kurios institucijos ar jų įgalioti pareigūnai turi teisę atlikti administracinius veiksmus patraukiant administracinę atsakomybę asmenis už pažeidimus numatytus ANK straipsniuose. Dabar ANK 589 straipsnio 31 ir 40 punktuose nėra ANK straipsnių ar jų dalių, kuriais ANK projektas pildomas. Norint, kad institucijų pareigūnai ar įgalioti asmenys turėtų teisę atlikti administracinę teiseną, surašyti protokolą, reikia ANK 589 straipsnio 31 ir 40 punktus papildyti atitinkamais straipsniais ir jų dalimis. Pagal ANK 589 straipsnio 30 punktą, 345 straipsnyje numatytus pažeidimus už ūkinių gyvūnų veislininkystės reikalavimų pažeidimus tiria ir protokolus surašo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – Tarnyba) pareigūnai.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gruodžio 20 d. nutarimą Nr. 1005 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugsėjo 19 d. nutarimo Nr. 940 „Dėl kompetentingų institucijų paskyrimo ūkinių gyvūnų veislininkystės srityje“ pakeitimo“ nuo 2024 m. vasario 16 dienos norminių aktų ūkinių gyvūnų veislininkystės srityje priežiūros funkcijas atlieka Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra). Vadovaujantis šiais pakeitimais, Agentūra išduos leidimus teikti ūkinių gyvūnų veislininkystės paslaugas bei atliks ūkinių gyvūnų veislininkystės paslaugų teikėjų priežiūrą, atlikdama patikrinimus ir patikrinimų rezultatus perduodama Tarnybai, o Tarnyba pagal Agentūros pateiktus patikrinimų rezultatus pradės administracinių nusižengimų teiseną, atlikdama administracinių nusižengimų tyrimą ir surašydama administracinių nusižengimų protokolus. Esant šiam reglamentavimui, konkretaus teisės aktų ūkinių gyvūnų veislininkystės srityje pažeidimo tyrimą vykdys dvi institucijos.

Pagal ANK 589 straipsnio 23 punktą, 348 straipsnyje numatytus pažeidimus tiria ir protokolus surašo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir jos valdymo sričiai priskirtų įstaigų pareigūnai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymo 7 straipsnio 2 dalį (2023 m. birželio 15 d. įstatymo Nr. XIV-2069 redakcija), žemės ūkio ministro 2023 m. rugpjūčio 3 d. įsakymo Nr. 3D-519 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymą, Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymą, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą, Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymą ir Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymą“ 1 punktu, melioracijos darbų ir melioracijos statinių naudojimo valstybinę priežiūrą nuo 2024 m. sausio 1 d. atlieka Agentūra.

Pagal ANK 589 straipsnio 31 punktą už pažeidimus, numatytus 281 straipsnio 6 dalyje, dėl sodmenų kokybės reikalavimų, želdynų įrengimo ir želdinių veisimo taisyklėse nustatytų reikalavimų, želdynų ir želdinių sanitarinės apsaugos taisyklėse nustatytų reikalavimų nesilaikymo tiria ir protokolus surašo ir savivaldybių administracijų įgalioti pareigūnai, ir policija, ir aplinkos apsaugos pareigūnai. Toks funkcijų išskaidymas neatitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytų efektyvumo ir proporcingumo principų.

Muitinės departamento pareigūnai turi teisę atlikti administracinius veiksmus patraukiant administracinę atsakomybę asmenis už pažeidimus, numatytus 284 straipsnio 5 ir 6 dalyse, 285 straipsnio 1 dalyje, 303 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, 304² straipsnio 2 dalyje, 309 straipsnio 6 ir 9 dalyse.

AAĮ nustatyta atsakomybė juridiniams asmenims.

AAĮ 1 straipsnyje nurodyta, kad kitos AAĮ vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatyme, Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos želdynų įstatyme.

AAĮ 2 straipsnyje apibrėžiama įstatymo, kuriuo įtvirtintas turto konfiskavimo institutas, paskirtis, tačiau jis, kaip viena iš poveikio priemonių, netaikomas už aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus.

AAĮ 37 straipsnis numato, kokios institucijos vykdo kontrolę ir skiria baudas juridiniams asmenims pagal AAĮ straipsniuose nustatytus pažeidimus. Dabar AAĮ juridiniams asmenims atsakomybė už F-dujų teikimo rinkai (įvežimo, išvežimo) reikalavimų pažeidimą, neteisėtai paruoštos medienos ir iš jos pagamintų medienos produktų pateikimą rinkai, genetiškai modifikuotų organizmų ar genetiškai modifikuotų produktų įvežimą į Lietuvos Respublikos teritoriją ar vežimą per Lietuvos Respublikos teritoriją, ar išvežimą iš Lietuvos Respublikos pažeidžiant teisės aktuose nustatytus reikalavimus, taip pat prekybą laukiniais augalais ar grybais, jų dalimis ar gaminiais iš jų pažeidžiant laukinių augalų ar grybų prekybą reglamentuojančius teisės aktus, prekybą saugomomis rūšimis, jų dalimis ar gaminiais iš jų pažeidžiant prekybą saugomomis rūšimis reglamentuojančius teisės aktus, prekybą laukiniais gyvūnais, jų dalimis ar gaminiais iš jų, pažeidžiant prekybą laukiniais gyvūnais reglamentuojančius teisės aktus, invazinių rūšių įvežimą į Lietuvos Respubliką, išvežimą iš Lietuvos Respublikos, vežimą per Lietuvos Respublikos teritoriją ar pateikimą rinkai pažeidžiant nustatytus reikalavimus, nenustatyta.

AAĮ 47 straipsnis nustato, kada ir už kokius šiame įstatyme nustatytus pažeidimus galima taikyti rašytinį įspėjimą. Kadangi juridinių asmenų atsakomybė už pažeidimus gyvosios gamtos srityje nenustatyta, tai nėra poreikio ir galimybės taikyti tokias sankcijas.

Skiriant juridiniam asmeniui ekonominę sankciją kaip numatyta **AAĮ 51 straipsnyje**, prie sunkinančių aplinkybių neišskiriama padaryta žala aplinkai, pažeidimas, padarytas siekiant ekonominės naudos, ar pakartotinai padarytas pažeidimas.

AAĮ 57 straipsnyje atsakomybė numatyta ūkio subjektui už neteisingų ar suklastotų monitoringo duomenų pateikimą ar nepateikimą, metinių aplinkos monitoringo ataskaitų kompetentingoms institucijoms nepateikimą, tačiau už ūkio subjekto monitoringo, kurį privaloma vykdyti pagal tai reglamentuojančius teisės aktus, nevykdymą ar netinkamą vykdymą atsakomybė nenumatyta.

AAĮ 72, 73 straipsniuose reglamentuojama juridinių asmenų atsakomybė už nustatyto kiekio nepavojingų (72 straipsnis) ir pavojingų (73 straipsnis) atliekų išmetimą į jūrą.

AAĮ 78, 79 straipsniuose numatyta atsakomybė už nustatyto kiekio nepavojingų (78 straipsnis) ir pavojingų (79 straipsnis) atliekų surinkimą, vežimą, laikymą, įvežimą ar importą į Lietuvos Respublikos teritoriją, išvežimą ar eksportą iš Lietuvos Respublikos teritorijos ir (ar) vežimą tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją neturint tam teisės.

AAĮ 90, 91 straipsniuose numatyta atsakomybė už nustatyto kiekio nepavojingų (90 straipsnis) ir pavojingų (91 straipsnis) atliekų išmetimą į aplinką. Minimuose straipsniuose pažeidimo padarymo įrankio ir priemonės konfiskavimas nenumatytas. Įtvirtinant šią poveikio priemonę siekiama atgrasinti juridinius asmenis nuo pažeidimų darymo.

AAĮ 114 straipsnyje atsakomybė juridiniams asmenims numatyta už požeminio vandens gręžinių, geoterminių gręžinių ir angliavandenilių gręžinių projektavimo, įrengimo, konservavimo, likvidavimo reikalavimų pažeidimus, tačiau nenumatyta atsakomybė už šias veikas, kai juridinis asmuo požeminį vandens gręžinį, geoterminių gręžinių sistemą ar angliavandenilių gręžinį naudoja neįregistravęs jo Žemės gelmių registre.

AAĮ 116 straipsnis numato atsakomybę už apvalios medienos matavimo tvarkos pažeidimus, tačiau nepaminėta atsakomybė už apvalios medienos apskaitos ir ženklinimo tvarkos reikalavimų nesilaikymą.

AAĮ 117 straipsnyje numatyta atsakomybė už savavališką medžių ir krūmų kirtimą, naikinimą arba žalojimą miško žemėje, tačiau nenumatytas pažeidimo priemonių ar įrankių konfiskavimas ar iškirstos medienos ar iš to gautų pajamų konfiskavimas.

Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo (toliau – AARPI) 3 straipsnio 4 punkte numatyta, kad šios programos lėšas sudaro (vienas iš šaltinių) lėšos, išieškotos už aplinkai ir

valstybiniais gamtos ištekliams padarytą žalą pažeidus aplinkos apsaugą reglamentuojančius įstatymus ir (ar) jų įgyvendinamuosius teisės aktus, tačiau nenumatyta, kad lėšos realizavus konfiskuotą turtą ar neteisėtai gautas pajamas taip pat yra naudojamos AARPI nustatytoms priemonėms finansuoti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

ANK ir AAĮ projektais siūlomi pakeitimai:

1. Siekiant efektyviau paskirstyti pareigūnų darbo laiką ir sumažinti naštą teismų institucijoms, siūloma papildyti **ANK 12 straipsnį**, numatant, kad ir už ANK 291 straipsnio 1 dalyje numatytų administracinių nusižengimų požymių turinčias veikas esant nereikšmingam nusižengimui būtų galima netraukti asmens administracinę atsakomybę, užtektų pareikšti jam žodinę pastabą. Šios nuostatos atsiradimas suteiks teisę pareigūnams netaikyti baudos, jei veika traktuotina kaip mažai pavojinga, ir leis išvengti ginčų bei teisminių procesų.

2. Siūloma **ANK 29 straipsnio 4 dalį** papildyti 284, 285, 303, 304² ir 309 straipsniais ir jų atitinkamomis dalimis, kad kontroliuojančios institucijos pareigūnai galėtų vadovautis šio straipsnio nuostatomis praktikoje, taikydami papildomas ir veiksmingesnes atgrasymo priemones – turto ar įrankio, kuriuo buvo padarytas nusižengimas, konfiskavimą ir taip sumažinti rizikas jį panaudoti kitam pažeidimui ar tęsti neteisėtą veiką. Tokių priemonių taikymas leis išvengti arba sumažins pasikartojimo atvejų, taip pat leis išvengti piktnaudžiavimo, kai turtas priklauso ne pažeidimą padariusiam fiziniam asmeniui, o juridiniam asmeniui. Ši priemonė skatintų nenusižengti, o svarbiausia – būtų panaikinta spraga, kuria pasinaudoję asmenys gali išvengti atsakomybės. Papildžius ANK 29 straipsnio 4 dalį 284, 285, 304² ir 309 straipsniais ir jų atitinkamomis dalimis, Muitinės departamento pareigūnai galės atlikti veiksmus – konfiskuoti turtą, pažeidimo padarymo įrankį, neteisėtai įgytus laukinius augalus, gyvūnus ir invazines rūšis, taip pat F-dujomis užpildytą įrangą. Atsižvelgus į Muitinės departamento pastabas ir į tai, kad galiojančiame F-dujų reglamente Nr. 517/2014 ir jį keičiančiame naujai patvirtintame F-dujų reglamente pateikta sąvoka „pateikimas rinkai“ apima ir muitinės procedūras, t. y. importą ir eksportą, todėl šiuo atveju nebūtina rašyti žodį „importas“. Pakeitimai dėl atsakomybės sugriežtinimo leistų sumažinti Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir grybais taisyklių bei Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklių, kai asmenys įsigyja draudžiamus įsigyti ir laikyti gyvūnus, nesilaiko laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje reikalavimų ir t. t., pažeidimų.

3. Siūloma **ANK 235 straipsnį** pakeisti, atskiromis straipsnio dalimis išskiriant skirtingas veikas, užtraukiančias atsakomybę, ir diferencijuojant baudų dydžius pagal pažeidimo mastą ir sukeliamas pasekmes aplinkai:

- už ūkinės ar kitokios veiklos vykdymą ir objektų naudojimą neturint TIPK leidimo arba „teigiamo“ PAV sprendimo, siūloma skirti: fiziniam asmeniui baudą nuo 1175 iki 1675 eurų, juridinių asmenų vadovams – nuo 2950 iki 4200 eurų ir kitiems atsakingiems asmenims – nuo 2050 iki 2950 eurų. Atsižvelgus į tai, kad PAV ir TIPK leidimas privalomi tik didesnio masto arba dėl savo pobūdžio reikšmingesnę neigiamą poveikį aplinkai galinčiai sukelti ūkinei veiklai, siūloma baudą už šį pažeidimą didinti apie 3 kartus – proporcingai galimai žalai dėl pažeidimo;

- už ūkinės ar kitokios veiklos objektų statybą, teisės aktų nustatyta tvarka negavus „teigiamo“ PAV sprendimo, bauda fiziniam asmeniui būtų nuo 875 iki 1250 eurų, juridinio asmens vadovui – nuo 2200 iki 3150 eurų, kitam atsakingam asmeniui – nuo 1550 iki 2200 eurų. Atsižvelgus į tai, kad PAV privalomas tik didesnio masto arba dėl savo pobūdžio reikšmingesnę neigiamą poveikį aplinkai galinčioms sukelti ūkinėms veikloms, tačiau statybos etapu galimas poveikis aplinkai paprastai yra mažiau reikšmingas nei vėlesniais ūkinės veiklos vykdymo etapais, bet šiuo metu galiojanti bauda yra maždaug du kartus mažesnė, nei už ūkinės veiklos vykdymą neturint TIPK arba „teigiamo“ PAV sprendimo, todėl siūloma baudą už šį pažeidimą didinti apie 4,5 karto – proporcingai galimai žalai dėl pažeidimo;

– už ūkinės veiklos vykdymą, negavus atrankos dėl PAV išvados, kad PAV neprivalomas, arba neturint taršos leidimo, arba neįregistravus OTN įrenginio, siūloma skirti: fiziniam asmeniui baudą – nuo 825 iki 1175 eurų, juridinio asmens vadovui – nuo 2050 iki 2950 eurų ir kitam atsakingam asmeniui – nuo 1450 iki 2050 eurų (Latvijoje už tokio pobūdžio veikas baudos dydis fiziniam asmeniui siekia – nuo 140 iki 2000 eurų, juridiniam asmeniui – nuo 430 iki 12 000 eurų; Estijoje juridiniam asmeniui bauda, priklausomai nuo leidimo tipo, siekia – iki 200 000 arba iki 400 000 eurų). Baudas už šiuos nusižengimus siūloma didinti apie 2 kartus, atsižvelgus į tai, kad atranka dėl PAV privaloma ir taršos leidimas yra išduodamas, OTN įrenginys įregistruojamas mažesnio masto arba mažesnį neigiamą poveikį aplinkai galinčiai sukelti ūkinei veiklai;

– už ūkinės ar kitokios veiklos objektų statybą, neturint atrankos dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo išvados, kad poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas, bauda fiziniam asmeniui būtų nuo 625 iki 875 eurų, juridinio asmens vadovui – nuo 1550 iki 2200 eurų, kitam atsakingam asmeniui – nuo 1075 iki 1550 eurų. Atsižvelgus į tai, kad atranka dėl PAV privaloma mažesnio masto arba dėl savo pobūdžio mažiau reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai galinčiai sukelti ūkinei veiklai, ir statybos etapu galimas poveikis aplinkai paprastai yra mažiau reikšmingas nei vėlesniais ūkinės veiklos vykdymo etapais, bet šiuo metu galiojanti bauda yra maždaug du kartus mažesnė, nei už ūkinės veiklos vykdymą neturint taršos leidimo, siūloma baudą už šį pažeidimą didinti apie 3 kartus – proporcingai galimai žalai dėl pažeidimo;

– už veiklos vykdymą nesilaikant TIPK leidime nustatytų sąlygų – siūloma skirti baudą: fiziniam asmeniui – nuo 550 iki 800 eurų, juridinio asmens vadovui – nuo 1400 iki 2000 eurų ir kitam atsakingam asmeniui – nuo 975 iki 1400 eurų (Latvijoje fiziniam asmeniui – nuo 700 iki 2000 eurų, juridiniam asmeniui – nuo 1000 iki 14 000 eurų, Estijoje fiziniam asmeniui – iki 300 eurų, o juridiniam asmeniui – iki 400 000 eurų). Baudą už TIPK leidime nustatytų sąlygų nesilaikymą siūloma didinti apie 1,5 karto, įvertinus tai, kad ūkio subjektas veikia legaliai, todėl už nukrypimus nuo TIPK leidime nustatytų sąlygų atitinkamai taikytina bauda yra didinama mažiau ir yra pagrįstai mažesnė nei vykdant veiklą be leidimo, kai jis yra privalomas;

– už veiklos vykdymą nesilaikant taršos leidime nustatytų sąlygų baudą: asmeniui – nuo 450 iki 650 eurų, juridinio asmens vadovui – nuo 1150 iki 1650 eurų ir kitam atsakingam asmeniui – nuo 800 iki 1150 eurų (Latvijoje bauda fiziniam asmeniui – nuo 70 iki 700 eurų, juridiniam asmeniui – nuo 430 iki 2900 eurų). Įvertinus tai, kad taršos leidimas yra išduodamas smulkesniems objektams, kurių daromas poveikis aplinkai ne toks reikšmingas kaip didelių objektų, todėl siekiant išlaikyti proporcingumo principą baudos dydis atitinkamai didinamas apie 1,2 karto;

– už šiuos pažeidimus, padarytus pakartotinai, siūlomas baudos dydis apskaičiuotas remiantis principu, įtvirtintu Aplinkos apsaugos įstatymo 55 straipsnyje – žemutine riba pasirenkant siūlomos baudos už pažeidimą, padarytą pirmą kartą, viršutinę ribą, o siūlomos baudos viršutinė riba apskaičiuota tokiu būdu, kad žemutinė riba būtų 30 proc. mažesnė;

– didžiausios baudos būtų skiriamos už pakartotinius nusižengimus, susijusius su TIPK leidimo neturėjimu ar veiklos vykdymu neturint „teigiamo“ sprendimo dėl PAV. Baudos apskaičiuotos išlaikant vienodus procentinius dydžius, priklausomai nuo nusižengimo pobūdžio, bei taikant atitinkamus koeficientus sunkesniems ir lengvesniems pažeidimams. Siekiant atsakomybės proporcingumo, mažesnės baudos taikomos fiziniam asmeniui, o didžiausios juridinio asmens vadovui;

– už veiklos vykdymą nesilaikant OTN įrenginiui nustatytų reikalavimų (išskyrus pažeidimus, nurodytus ANK 236 ir 242 straipsniuose) – siūloma išlaikyti galimybę skirti įspėjimą asmeniui (kaip įtvirtinta Aplinkos apsaugos įstatymo 55 straipsnio 7 dalyje) ir nustatyti baudų dydį, analogišką įtvirtintam ANK 242 straipsnyje (asmeniui – nuo 60 iki 300 eurų, juridinio asmens vadovui ar kitam atsakingam asmeniui – nuo 170 iki 1170 eurų; už pakartotinius nusižengimus – asmeniui – nuo 270 iki 1200 eurų, juridinio asmens vadovui ar kitam atsakingam asmeniui – nuo 500 iki 3000 eurų).

Šis pasiūlymas iš dalies susijęs ir su AAĮ 55 straipsnio pakeitimu, įsigaliojusiu 2020-05-01, kuriuo buvo padidintos baudos juridiniams asmenims už ūkinės ar kitokios veiklos vykdymą, objektų naudojimą neturint taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo ar taršos leidimo arba neįregistravus ONT įrenginio. Atsižvelgus į šiuos pakeitimus, siekiama nustatyti atitinkamai didesnes baudas už nurodytus pažeidimus ir fiziniams asmenims, juridinių asmenų vadovams ir kitiems atsakingiems asmenims. Atsižvelgiant į tai, kad taikomas Licencijavimo modelis „D“ (t. y. OTN įrenginio registracijos duomenis pateikęs asmuo įgyja teisę vykdyti veiklą kitą dieną po OTN įrenginio registracijos duomenų pateikimo arba nuo OTN įrenginio registracijos duomenų pateikimo formoje nurodytos dienos), siekiant atgrasyti asmenis teikti duomenis įregistravimui nepašalinus priežasčių, lėmusių įrenginio išregistravimą (tokiu būdu siekiant užkirsti kelią jau kitą dieną vėl vykdyti veiklą), – siūlomas baudų dydis tolygus baudai, skiriamai už veiklos vykdymą neįregistravus OTN įrenginio, kai pagal teisės aktus OTN įrenginys privalo būti įregistruotas.

ANK 235 straipsnio nuostatas siūloma papildyti numatant fizinių asmenų atsakomybę už ONT įrenginio registracijos duomenų pateikimą neturint teisės juos pateikti AAĮ 19³ straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais, nustatant fiziniam asmeniui baudą nuo 825 iki 1175 eurų, juridinių asmenų vadovams – nuo 2050 iki 2950 eurų ir kitiems atsakingiems asmenims – nuo 1450 iki 2050 eurų. Šiuo ANK 235 straipsnio pakeitimu siekiama suderinti nuostatas su Aplinkos apsaugos įstatymo 55 straipsnio nuostatomis, kuriose juridiniams asmenims jau yra nustatyta atsakomybė ir už veiklos vykdymą neįregistravus įrenginio, ir už įrenginio registracijos duomenų pateikimą neturint teisės juos pateikti Aplinkos apsaugos įstatymo 19³ straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais, todėl analogiškai turėtų būti nustatyta atsakomybė už šiuos pažeidimus ir fiziniams asmenims.

Siekiant, kad baudos dydis būtų proporcingas pažeidimo mastui, siūloma perskaičiuoti ir diferencijuoti **ANK 239 straipsnyje** nustatytas baudas už neteisingos informacijos, reikalingos priimti sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai, pagal kurį planuojama ūkinė veikla atitinka teisės aktų reikalavimus (toliau – PAV sprendimas) arba atrankos dėl PAV išvadai, pateikimą. Be to, 235 ir 239 straipsniais siekiama tinkamai įgyvendinti 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos [2011/92/ES](#) dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (kodifikuota redakcija) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva [2014/52/ES](#), 10a straipsnį „Valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“ Atsižvelgiant į tai, kad **ANK 239 straipsnyje** nustatytos baudos nuo 30 iki 140 eurų asmenims ir nuo 140 iki 600 eurų juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims yra labai mažos ir negali būti laikomos atgrasančiomis, siūloma, pateikus neteisingą informaciją, reikalingą atrankos išvadai priimti, ją nustatyti 2-3 kartus didesnę, o PAV dokumentų atveju, atsižvelgiant į tai, kad planuojama ūkinė veikla, kuriai privaloma atlikti PAV, gali daryti reikšmingesnį poveikį aplinkai, 5 kartus didesnę. Be to, siekiama suderinamumo ir analogijos su AAĮ, kuriame pakeitimai dėl atsakomybės už šiuos nusižengimus – už neteisingos informacijos pateikimą PAV proceso metu, priimti 2020 m. Atsižvelgus į tai, kad pasikeitė sąvokos Poveikio aplinkai vertinimo įstatyme, siekiant teisės aktų suderinamumo jos atitinkamai suvienodinamos ir ANK projekte.

4. Projektu patikslinama **ANK 236 straipsnio** 3 dalis, numatant, kad atsakomybė būtų taikoma, jei ūkio subjekto aplinkos monitoringo duomenys, gauti laboratorijose, neatitinkančiose Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų, pateikiami kompetentingoms institucijoms ir (ar) visuomenei. Aplinkos monitoringo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad laboratorijos, atliekančios taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose (ore, vandenyje, dirvožemyje) matavimus ir tyrimus ir (ar) imančios ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti, turi turėti leidimus vykdyti šią veiklą arba būti akredituotos kaip atitinkančios standartą LST EN ISO/IEC 17025 konkrečioms teršalams tirti, matuoti, imti ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti.

Tai svarbu, nes pagal šiuos duomenis kompetentingos institucijos vertina ūkio subjekto veiklos atitikimą nustatytiems aplinkos apsaugos normatyvams ir (ar) standartams, tikrina sumokėtų mokesčių už aplinkos teršimą teisingumą ar pan., taip pat duomenis teikia visuomenei, todėl jei nėra atsakomybės už šių reikalavimų nesilaikymą, ūkio subjektai gali naudotis šia spraga ir rinktis pigesnę, bet duomenų teisingumo bei matavimo tikslumo neužtikrinantį variantą, kas gali vesti prie klaidingų išvadų ir neatitinkančių tikrosios situacijos sprendimų. Tikslas – išvengti atvejų, kai ūkio subjektai dėl finansinių priežasčių naudojasi neakredituotų laboratorijų paslaugomis, jų atliktus tyrimų rezultatus pateikdami kompetentingoms institucijoms, kurios, šiuos netinkamu būdu gautus duomenis panaudojusios sprendimams priimti, gali padaryti žalos, taip pat suklaidinti visuomenę, todėl, atsižvelgus į galimas pasekmes, tikslinga ANK nustatyti atsakomybę fiziniams asmenims už šių reikalavimų nesilaikymą.

5. ANK **242 straipsnyje** siūloma atsisakyti tų straipsnio nuostatų, kurios susijusios su ūkinės veiklos vykdymu be leidimo, nesilaikant leidimo sąlygų, nes baudos už tokio pobūdžio pažeidimus įtvirtintos 235 straipsnyje. Siekiant suvienodinti baudas už veiklos vykdymą be leidimo, nesilaikant leidimo sąlygų ir kt., ANK 242 straipsnis keičiamas paliekant jame tik nuostatas, kurios nepatenka į 235 straipsnio taikymą.

6. Siekiant užtikrinti, kad nekonkuruotų ANK **247 straipsnio** 30 dalies ir ANK **235 straipsnio** 4 dalies normos dėl atsakomybės taikymo už atliekų naudojimo ir šalinimo techninio reglamento reikalavimų pažeidimus, projektu numatyta, kad atsakomybė pagal ANK 247 straipsnio 30 dalį būtų taikoma tik už tokių atliekų naudojimo ar šalinimo techninio reglamento reikalavimų nevykdymą, kurie nelaikomi leidimo sąlygomis. Patikslinus ANK 247 straipsnio taikymo sritį, bus panaikinta galimybė už tą patį pažeidimą taikyti skirtingo dydžio baudas (ANK 235 straipsnio 4 dalį juridinių asmenų vadovams – nuo 900 iki 1700 eurų ir kitiems atsakingiems asmenims – nuo 600 iki 1150 eurų; ANK 247 str. 30 d. – juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo 120 iki 220 eurų). Panaikinus šiuos neatitikimus ir nustačius vienodas baudas už tokio pat pobūdžio nusižengimus bus išvengta dviprasmiškumo jas taikant.

7. Siūloma papildyti ANK **255¹** ir AAĮ **95²** straipsniais nustatant baudas fiziniams ir juridiniams asmenims už aplinkos apsaugos reikalavimų transporto priemonių techninei priežiūrai, remontui, techninei pagalbai ir perdirbimui, nenumatytų kituose ANK skyriuose ar AAĮ straipsniuose, nesilaikymą:

- vadovaujantis ANK, asmenims, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims skirti baudą nuo 250 iki 870 eurų;

- vadovaujantis AAĮ, juridiniams asmenims skirti baudą nuo 900 iki 1900 eurų.

Siūlomų baudų dydžiai apskaičiuoti pagal ANK ir AAĮ galimų skirti baudų už dažniausiai praktikoje pasitaikančius pažeidimus vidurkius, tai leis užtikrinti, kad už visus nuo 2024 m. gegužės 1 d. įsigaliosiančių Autoservisų aprašo nuostatų pažeidimus bus skiriamos baudos. Už pažeidimus, padarytus pakartotinai, siūlomi baudos dydžiai apskaičiuoti remiantis principu, taikomu AAĮ 55 straipsnyje, – žemutine riba renkantis siūlomos baudos už pažeidimą, padarytą pirmą kartą, viršutinę ribą, o siūlomos baudos viršutinė riba apskaičiuota – siūlomą žemutinę ribą padauginus iš 2.

Atsižvelgiant į siūlomą ANK **255¹ straipsnio** formuluotę ir į tai, kad transporto priemonių techninei priežiūrai, remontui ir techninei pagalbai taikomų aplinkos apsaugos reikalavimų kontrolę vykdo AAD, siūloma papildyti ANK 589 straipsnio 31 punktą 255¹ straipsniu ir suteikti AAD įgaliojimus taikyti ANK 255¹ straipsnį. Pagal AAĮ 37 straipsnio 1 dalį AAĮ 59–128 straipsniuose, įskaitant ir AAĮ 95² straipsnyje, kuris patenka į nurodytą intervalą, numatytus pažeidimus tirs vyriausieji valstybiniai aplinkos apsaugos inspektoriai.

8. Siūloma ANK **260 straipsnį** papildyti, įteisinant asmenų atsakomybę už mėšlo tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus. Siekiant suderinti mėšlo ir srutų naudojimo reglamentavimą ir nustatyti atsakomybę už mėšlo naudojimą tręšimui nesilaikant teisės aktuose, reglamentuojančiuose šias nuostatas, nustatytų reikalavimų. Šis pakeitimas paskatins atsakingai

naudoti mėšlą tręšimui, laikantis aplinkosauginių reikalavimų, ir suteiks daugiau aiškumo valstybės kontrolę vykdančioms pareigūnoms taikant baudas už atitinkamus pažeidimus.

Šis pasiūlymas teikiamas atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. D1-367/3D-342 „Dėl Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas) nustato mėšlo ir srutų tvarkymo reikalavimus ir jo nuostatos privalomos asmenims, kurie laiko ūkinius gyvūnus ir (ar) laiko (kaupia), transportuoja ir (ar) naudoja mėšlą ir (ar) srutas laukams tręšti, todėl būtina taikyti atsakomybę ne tik už srutų tvarkymo, bet ir už mėšlo tvarkymo reikalavimų pažeidimus. Taip pat ANK 260 straipsnio pakeitimu siekiama suderinti nuostatas su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 64 straipsnio „Juridinių asmenų atsakomybė už mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų pažeidimą“ nuostatomis, kuriose nustatyta, kad juridinių asmenų atsakomybė apima ir mėšlo, ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus. Apraše nebeliko reikalavimo tręšimo planą derinti su kontrolę vykdančia institucija, todėl ANK 260 straipsnis tikslinamas ir tuo aspektu, siekiant suderinti galiojančias nuostatas – atsisakant baudos už reikalavimo, derinti tręšimo planą su kontrole vykdančia institucija, nesilaikymą.

9. Dėl ANK 262 straipsnio pakeitimo ir AAĮ 114 straipsnio pakeitimo. Siūlome ANK 262 straipsnį ir AAĮ 114 straipsnį papildyti nuostatomis, numatančiomis atsakomybę už požeminio vandens gavybos gręžinio, geoterminių gręžinių sistemos ar angliavandenilių gręžinio naudojimą, kai gręžinys neįregistruotas Žemės gelmių registre. Atsižvelgus į tai, kad, pagal Lietuvos Respublikos gėlo požeminio vandens gavybos gręžinių įteisinimo laikinojo įstatymo nuostatas, asmenys iki 2025 m. balandžio 30 d. turi galimybę nebaudžiami įsiteisinti Žemės gelmių registre neregistruotus gėlo požeminio vandens gavybos gręžinius, ANK 262 straipsnio 28 naujos dalies, kuria papildytas šis straipsnis, ir AAĮ 114 straipsnio 1 dalies įsigaliojimą siūloma numatyti pasibaigus amnestijos laikotarpiui – nuo 2025 m. gegužės 1 d.

Neregistruotų gręžinių nelegalus naudojimas kelia grėsmę tiek išgaunamo ir naudojamo vandens kokybei, tiek šių išteklių teisingam įvertinimui ir valdymui. Siekiant ištaisyti šią spragą, kad nebūtų išvengta nebaudžiamumo už šioje srityje padarytus pažeidimus, siūloma papildyti šį straipsnį atitinkamomis nuostatomis numatančiomis už šio pobūdžio nusižengimus juridinių asmenų atsakomybę. Baudos nustatymas paskatins legalizuoti gręžinius juos įregistruojant Žemės gelmių registre.

10. Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos apraše, patvirtintame aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-1055 „Dėl Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, numatyta, kad dalis pranešimų apie ketinimą kirsti mišką registruojama neanalizuojant juose pateiktos informacijos, miško savininkas teikdamas pranešimą apie ketinimą kirsti mišką privalo patvirtinti, kad visa pateikta informacija ir asmens duomenys yra teisingi, įsipareigoti vykdyti miško kirtimus laikantis pranešime nurodytų sąlygų. Tačiau pasitaiko atvejų, kai leidimas kirsti mišką suteikiamas pateikus neteisingą informaciją. Siekiant išvengti tokio piktnaudžiavimo, siūloma už tai numatyti atsakomybę. Atsižvelgiant į tai, siūloma patikslinti **ANK 271 straipsnio 1 dalį, kad bauda taikoma už Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos pažeidimus, kurie apimtų ir atvejus, kai leidimas kirsti mišką gautas pateikus klaidingus duomenis, taip pat padidinti baudos dydį 2,5 karto. Didesnę baudą siūloma nustatyti atsižvelgiant į vidutinės žaliavinės apvaliosios medienos kainos pokyčius – ji, palyginti su 2015 m. kainomis, padidėjo daugiau kaip du kartus.**

Įvertinus tai, kad Miško kirtimų taisyklėse nustatyti apribojimai dėl miško kirtimų ir medienos ištraukimo vykdymo laiko, siūloma papildyti **AAĮ 116 straipsnį** ir **ANK 271 straipsnį** naujomis nuostatomis, numatant atsakomybę už miško kirtimus ir medienos ištraukimą draudžiamu tai daryti metu atitinkamose miškų teritorijose (vietose), nes dabar yra nustatyta atsakomybė tik už miško naudojimą be leidimo ir savavališką medžių ir krūmų kirtimą, naikinimą arba žalojimą, jų ištraukimą ir išvežimą, tačiau nesusiejant to su laikotarpiu, kuriuo draudžiama medieną ištraukti ar išvežti. **AAĮ 116 straipsnio** pakeitimu siūloma papildyti šio straipsnio dalies nuostatas įtvirtinant juridinių asmenų atsakomybę ir taikant baudas ne tik už leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos pažeidimus ir medienos

ištraukimą miško kirtimų taisyklėse nustatytu draudžiamu metu, bet ir numatyti pažeidimo padarymo priemonių, įrankių, medienos ar iš jos gautų pajamų konfiskavimą.

Padidinus baudas ir nustačius pažeidimo padarymo priemonių, įrankių, medienos ar iš jos gautų pajamų konfiskavimą, sumažėtų nusižengimų, jie nebūtų pakartotinai daromi, nes juos daryti neapsimokėtų.

11. Dėl AAĮ 117 ir 118 straipsnių pakeitimo ir papildymo 118¹ straipsniu. Siūloma **117 ir 118 straipsnių** pakeitimais – įtvirtinti atsakomybę, numatant pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimą, taip pat iš šios veiklos gautų pajamų konfiskavimą. Be to, siūloma AAĮ papildyti nauju **118¹ straipsniu**, įtvirtinant juridinių asmenų atsakomybę už pažeidimus, susijusius su informacijos apie medieną ir medienos produktus saugojimo ir teikimo, deramo patikrinimo, medienos ir medienos produktų pateikimo rinkai reikalavimais.

12. Siūloma ANK 276 straipsnyje peržiūrėti ir atitinkamai padidinti simbolines baudas:

- taikomas už miško dauginamosios medžiagos nuostatų reikalavimų pažeidimą, žemutinę ribą padidinant nuo 30 eurų iki 90 eurų, o viršutinę ribą – atitinkamai nuo 60 eurų iki 180 eurų;
- taikomas už miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų nesilaikymą, apatinę ribą laikant viršutinę ribą (120 eurų), o viršutinę ribą didinant nuo 120 eurų iki 180 eurų.

Pakartotinai nusižengus, baudos už pažeidimą apatinę ribą laikoma baudos viršutinę ribą – 210 eurų, o viršutinę ribą didinama iki 310 eurų.

Baudos už miško neatkūrimą per Miškų įstatyme nustatytus terminus, apatinę ribą didinama nuo 300 iki 600 eurų, viršutinę maksimali riba nekeičiama. Baudos už pakartotinai padarytą nusižengimą apatinę ribą didinama nuo 440 iki 800 eurų, viršutinę maksimali riba nekeičiama.

Pakeitimai dėl administracinės atsakomybės, nustatytos ANK 276 straipsnyje už pažeidimus atkuriant, įveisiant, prižiūrint ir saugant mišką, didinimo siūlomi todėl, kad numatyta administracinė atsakomybė už Miško dauginamosios medžiagos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 521 „Dėl Miško dauginamosios medžiagos nuostatų patvirtinimo“, pažeidimus neatitinka realios šiais pažeidimais padarytos žalos. Miško dauginamosios medžiagos nuostatai reglamentuoja miško dauginamosios medžiagos, kuria atkuriami ir įveisiami miškai, kilmę ir kokybę. Miško dauginamoji medžiaga (sėklos ir sodmenys) – svarbiausias būsimų miškų komponentas, nuo kurio priklauso ne tik jų kokybė ir atsparumas klimato kaitos pokyčiams, bet ir miško ekonominių ir socialinių funkcijų kokybė, visos miško ekosistemos formavimosi raida, biologinė įvairovė. Dabar numatyta bauda už pažeidimus auginant ar teikiant į rinką sodmenis (išskyrus įspėjimą) – nuo 30 iki 60 eurų, faktiškai atitinka vienos dešimtosios sodmenų, reikalingų 1 hektaro miškui atkurti ar įveisti, vertę. Todėl nesąžiningiems miško dauginamosios medžiagos tiekėjams ar augintojams sudarytos palankios sąlygos daryti pažeidimus ir nebūti už tai nubaustiems. Atsižvelgus į tai, ANK projekte siūloma baudą padidinti bent tris kartus, tai sudarytų apie penktadalį žinomos kilmės kokybiškų miško sodmenų, reikalingų 1 hektarui miško atkurti ar įveisti, vertės. Daug didesnė bauda – 90–180 eurų atgrasintų tiekėjus nuo noro teikti į rinką nekokybiškus miško sodmenis.

Siūloma padidinti administracines baudas, nustatytas ANK 276 straipsnyje už Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. D1-199 „Dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų patvirtinimo“, reikalavimų pažeidimus. Šie pažeidimai susiję su bloga miško želdinimo darbų kokybe, netinkama įveisto ar atkurto miško priežiūra ir apsauga, ateityje tai turės neigiamų pasekmių pasodintam ar savaime augančiam miškui, būsimų medynų kokybei, trukdys formuotis jaunuolynui. Šias baudas siūloma padidinti pusantro karto, atsižvelgiant į išaugusias miško priežiūros ir apsaugos nuo kenkėjų išlaidas. Aplinkos apsaugos departamento 2022 m. patikrinimų duomenimis, valstybiniuose miškuose atkurto miško priežiūros darbai laiku neatlikti 26 proc. tikrinto ploto, dėl nepakankamos apsaugos nuo žvėrių pažeidimų blogėja atkurto miško kokybė. Privačiuose miškuose padėtis dar blogesnė. VĮ Valstybinių miškų urėdijos duomenimis, 2022 m. 1 hektaro atkurto ar įveisto miško priežiūros ir apsaugos išlaidos (taikytos pigiausios apsaugos ir priežiūros priemonės) buvo apie 200 eurų/ha. Padidinus baudą už nekokybiškai įveistą ar atkurtą, neprižiūrėtą ar neapsaugotą mišką nuo 120-180 eurų (dabar bauda

yra nuo 80 iki 120 eurų) miško valdytojai būtų atgrasomi nuo galimų pažeidimų, pagerėtų atkurtų ir įveistų miškų kokybė.

Dabartinė numatyta administracinė bauda už 1 hektarą neatkurto miško sudaro tik apie 17 proc., o neatkūrus pakartotinai – apie 25 proc. jo atkūrimo lėšų. Vidutinė 1 hektaro miško atkūrimo kaina atsižvelgiant į atkuriamo miško rūšinę sudėtį – apie 1800 eurų, todėl pažeidėjai mieliau moka baudas, nei jį atkuria.

Siekiant paskatinti laikytis nustatytų miškų atkūrimo reikalavimų, baudas už laiku neatkurtą mišką siūloma padidinti du kartus, tai sudarytų trečdalį 1 hektaro miško atkūrimo lėšų. Pakartotinai neatkūrus miško, bauda sudarytų maždaug pusę 1 hektaro miško atkūrimo lėšų. Atitinkamai siūloma nustatyti ir maksimalų baudos dydį iki 6 000 eurų pakartotinai neatkūrus miško per nustatytus terminus, atsižvelgiant į tai, kad maksimalus biržės plotas, kurį po miško kirtimų reikėtų atkurti, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 3 straipsnio 5 dalimi, – 8 hektarai.

Estijoje bauda už miško atkūrimo, naudojimo ir apsaugos reikalavimų pažeidimą fiziniams asmenims siekia – iki 800 eurų, o juridiniams asmenims – iki 32000 eurų. Latvijoje miško atkūrimo reikalavimų pažeidimas užtraukia įspėjimą arba baudą fiziniam asmeniui iki 500 eurų, o juridiniam asmeniui iki 1000 eurų.

Padidinus baudas ir nustačius pažeidimo padarymo priemonių, įrankių, medienos ar iš jos gautų pajamų konfiskavimą, pažeidėjams neapsimokėtų klastoti duomenų, sumažėtų savavališko, be leidimo medžių ir krūmų kirtimo juos pasisavinant arba parduodant atvejų. Šios nuostatos įtvirtinimas panaikintų bet kokią galimybę gauti naudos padarius pažeidimą, o dar didesnė motyvacija nenusižengti būtų priemonių bei įrankių, kuriais padarytas nusižengimas, konfiskavimas.

Padidinus baudas už medžių ir krūmų kirtimą miško žemėje ir įvedus atsakomybę už miško kirtimą ir medienos ištraukimą draudžiamu metu ir už leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos pažeidimus, tikėtina, sumažės norinčiųjų vykdyti šią veiklą paukščių perėjimo metu, pažeidžiant teisės aktų reikalavimus, o tai sumažintų žalą miškuose, besiveisiančių paukščių trikdymą ir padėtų išsaugoti biologinę įvairovę. Padidinus baudas už laiku neatliktus miško atkuriamuosius darbus, bus prisidedama prie miškų atkūrimo ir miškingumo didinimo, vertingų medžių prieaugio atkūrimo, tai padės išsaugoti augalų ir grybų, jų buveinių, gyvūnų veisimosi vietas, užtikrinti medienos verslo tęstinumą.

13. Pagal **ANK 281 straipsnio** pakeitimą, kurį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2022 m. lapkričio 24 d. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 281, 356 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1615 ir kuris įsigaliojo 2023 m. gegužės 1 d., kontrolę ir baudų taikymą už sodmenų kokybės reikalavimų pažeidimus, želdynų įrengimo ir želdynų veisimo taisyklių pažeidimus, želdynų ir želdinių sanitarinės apsaugos taisyklių pažeidimus pavesta vykdyti ne tik savivaldybių administracijos pareigūnams, bet ir AAD. Atsižvelgus į tai, kad šiai kontrolei vykdyti užtenka ir savivaldybių administracijos pareigūnų kompetencijos, siūloma atskirti šias kontrolės funkcijas ir atitinkamai pakeisti ANK 281 straipsnį, jo 6 dalyje atsakomybę paliekant tik už sodmenų kokybės reikalavimų pažeidimus, želdynų įrengimo ir želdynų veisimo taisyklių pažeidimus, želdynų ir želdinių sanitarinės apsaugos taisyklių pažeidimus, už kurių taikymą būtų atsakinga savivaldybių administracija. Kitas nuostatas – atsakomybę už medžių ir krūmų, vandens telkinių, esančių želdynuose, priežiūros taisyklių pažeidimą, želdinių apsaugos vykdant statybos darbus taisyklių pažeidimą iš ANK 281 straipsnio 6 dalies perkelti į šio straipsnio naują 6¹ dalį, kurioje numatytus nusižengimus tirtų aplinkos apsaugos pareigūnai, nekeičiant nustatyto baudos dydžio – asmenims nuo 30 iki 120 eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 60 iki 140 eurų. Tai leistų ANK 589 straipsnio 31 punkte nenurodyti 281 straipsnio 6 dalies, nes numatytus administracinius nusižengimus tirtų ir protokolus surašytų tik savivaldybių administracijos įgalioti pareigūnai.

AAD vertinimu, dalis ANK 281 straipsnyje nurodytų teisės aktų pažeidimų aplinkai žalos nekelia arba ji nereikšminga (menka), daugeliu atvejų pažeidimai laikomi mažareikšmiais. Pavyzdžiui, pažeidžiant želdynų įrengimo ir želdinių veisimo taisyklėse nustatytus reikalavimus

pasodinti želdiniai, išskyrus invazinių rūšių želdinius, neturi neigiamos įtakos gamtinei aplinkai, tačiau gali būti pažeidžiamos gretimų sklypų savininkų teisės – jo turtiniai ar kiti interesai – bet tai nėra aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės objektas.

Atsižvelgus į tai, pagrįstai siūloma dalį Želdynų įstatymo poįstatyminių teisės aktų reikalavimų pažeidimų palikti nagrinėti tik savivaldos institucijoms, vykdančioms viešosios tvarkos užtikrinimo funkciją. Savivaldybių atstovaujamosios institucijos yra pasitvirtinusios savo želdynų ir želdinių apsaugos taisykles ir pagal jas savo teritorijoje kontroliuoja, kaip jų laikomasi. Šios pareigos savivaldybėms nustatytos (pavestos) šių įstatymų nuostatomis:

- Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 26 punkte nustatyta savarankiškoji savivaldybių funkcija – kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga, savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsauga, priežiūra ir tvarkymas, būklės stebėseną, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo organizavimas ir (ar) vykdymas, želdinių ir želdynų, neatsižvelgiant į žemės, kurioje jie yra, nuosavybės formą, inventorizavimas ir apskaita, atskirųjų želdynų žemės sklypų formavimo, šių sklypų kadastro duomenų nustatymo ir jų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą organizavimas;

- Želdynų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad savivaldybių atstovaujamosios institucijos tvirtina savivaldybės želdynų ir želdinių apsaugos taisykles;

- Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 82 punkte nurodyta, kad dėl 281 straipsnyje numatytų administracinių nusižengimų tyrimus atlieka savivaldybių administracijos.

Įvertinus ANK 281 straipsnyje nurodytų teisės aktų reglamentavimo pobūdį, siūloma ANK projekte nustatyti, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai nedalyvautų tiriant administracinius nusižengimus dėl sodmenų kokybės reikalavimų, želdynų įrengimo ir želdinių veisimo taisyklių, želdynų ir želdinių sanitarinės apsaugos taisyklių reikalavimų pažeidimo. Dėl šių teisės aktų reikalavimų pažeidimo administracinius nusižengimus tirtų ir protokolus surašytų savivaldybių administracijos, kurias tai daryti įpareigoja ANK 589 straipsnio 82 punktas. Atsisakius šiuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose ne esamų želdinių apsaugą nuo sužalojimo ar neteisėto sunaikinimo, o naujų želdinių įveisimą ir jų sanitarinę priežiūrą, nustatytų reikalavimų laikymosi kontrolę ir toliau vykdytų savivaldybių administracijos, kurios praktiškai organizuoja želdinių įveisimo, priežiūros darbus, konsultuoja gyventojus želdinių veisimo, tvarkymo klausimais ir efektyviausiai sprendžia vietos gyventojų ginčus dėl įveistų želdinių ir jų priežiūros. Atlikus šiuos vykdomų funkcijų pakeitimus, aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę būtų galima koncentruoti į rizikingiausius objektus, didesnę žalą aplinkai darančias sritis, šurkščius pažeidimus, daugiau laiko skirti prevencijai. Įvertinus tai, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančioms pareigūnams netikslinga dubliuoti savivaldybių kompetencijai priskirtų funkcijų, kurios sėkmingai gali būti vykdomos želdynų apsaugos srityje, siūloma šio straipsnio 6 dalyje palikti nuostatas, susijusias su sodmenų kokybės reikalavimų pažeidimais, želdynų įrengimo ir želdinių veisimo taisyklių pažeidimais, želdynų ir želdinių sanitarinės apsaugos taisyklių pažeidimais, numatant, kad baudas pagal šią dalį taiko tik savivaldybių administracija.

14. Siūloma keičiamoje **ANK 284 straipsnio** 1 dalyje išdėstyti konkrečias su laukinių augalų ir grybų ištekliais susijusias veikas, už kurias būtų taikoma administracinė atsakomybė. Kadangi dabar numatyta atsakomybė už laukinės augalijos išteklių naudojimą, kuri pagal sąvokos apibrėžtį neapima tokių veikų kaip žalojimas ar naikinimas, siūloma šiomis nuostatomis papildyti ANK 284 straipsnį išplečiant sankcijos taikymo sritį. Siekiama, kad baudos dydžiai už gyvūnų, augalų ir grybų naudojimo pažeidimus būtų nustatomi atsižvelgus į tai, ar pažeidimas padarytas saugomoje teritorijoje, taip pat į šių gyvūnų ir (ar) augalų, ir (ar) grybų, gyvū individų, jų dalių rinkos kainas; kitų šalių patirtį ir ES teisės aktų reikalavimus siekiant atgrasyti nuo pažeidimų; valstybės patiriamas išlaidos dėl laukinių gyvūnų konfiskavimo procedūrų, perkamų įvairių paslaugų patikrinimui atlikti; esamas rinkos kainas ir gaunamą naudą iš neteisėtos veiklos. Atkreiptinas dėmesys, kad kaimyninės šalys taiko didesnes baudas už invazinių rūšių platinimą ar prekybą jomis, Lenkijoje bauda – iki 212 459 eurų, Latvijoje – nuo 70 iki 700 eurų fiziniams asmenims ir nuo 140 iki 1750 juridiniams

asmenims. ANK 284 straipsnio 3 dalyje siūlomos griežtesnės sankcijos už analogiškus pažeidimus saugomose teritorijose. Baudos dydžių diferencijavimas, atsižvelgiant į teritorijos apsaugos statusą, numatomas ir kitose ANK projekto nuostatose (285 ir 303 straipsnių) ir yra būtinas, kadangi saugomos teritorijos (valstybiniai parkai, draustiniai) turi ypatingą statusą ir didelę vertę. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalies ypač vertingos teritorijos sąvoką, yra konstatavęs, kad ši bendrinė sąvoka suponuoja tai, kad tam tikros Lietuvos teritorijos dalys (vietovės), kurios dėl savo ekologinės, kultūrinės, istorinės, mokslinės ir kitokios reikšmės skiriasi nuo kitų Lietuvos teritorijos dalių (vietovių), jeigu tai konstituciškai pagrįsta, ne tik gali, bet ir turi būti priskirtos ypač vertingų vietovių kategorijai. Valstybiniai parkai ir valstybiniai draustiniai yra laikomi ypač vertingomis teritorijomis (Konstitucinio Teismo 2007 m. liepos 5 d. nutarimas), todėl už nusižengimus, padarytus šiose teritorijose, turi būti taikoma griežtesnė atsakomybė. 284 straipsnio 5 dalyje numatomos sankcijos už prekybą laukiniais augalais ar grybais (ar jų dalimis ar gaminiais iš jų) turint laukinių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų teisėtą įsigijimą patvirtinančius dokumentus, jeigu tokius dokumentus privaloma turėti, o 7 dalyje – neturint laukinių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų teisėtą įsigijimą patvirtinančių dokumentų, jeigu tokius dokumentus privaloma turėti. 284 straipsnio 9 dalyje numatomos sankcijos už laukinių augalų ar grybų introdukciją, reintrodukciją ar perkėlimą pažeidžiant nustatytą tvarką. Naujame 284 straipsnyje atsisakoma perteklinių ir neaktualių nuostatų kaip sankcijos už laukinės augalijos išteklių naudojimą neturint leidimo, kai leidimas reikalingas (284 straipsnio 3 dalis), už laukinių augalų ir grybų naudojimą mokslo, kultūros, švietimo, auklėjimo ir estetikos tikslams, botaninėms ir mikologinėms kolekcijoms sudaryti ar pildyti pažeidžiant nustatytą tvarką (284 straipsnio 4 dalis), už dauginti skirtų laukinių augalų, jų sėklų, daigų, sodinių, ūglių, taip pat grybienos išvežimą iš Lietuvos Respublikos ir įvežimą į Lietuvos Respubliką pažeidžiant nustatytą tvarką (284 straipsnio 6 dalis), už grybų supirkimą, pardavimą ar perdirbimą pažeidžiant nustatytą tvarką (284 straipsnio 7 dalis). Sankcijos už šias veikas galėtų būti skiriamos pagal siūlomo 284 straipsnio 1–8 dalis. Kodekso 284 straipsnio 5, 8 ir 9 dalių nuostatos dėl nusižengimų, susijusių su svetimžemių rūšių augalų naudojimu, iš esmės perkeltos į ANK projekto 304² straipsnį. ANK projekto 284 straipsnio 13 dalyje numatoma galimybė už 284 straipsnyje nurodytus pažeidimus skirti laukinių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų bei pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimą. 284 straipsnio visose dalyse numatyta griežtesnė atsakomybė už pakartotinį administracinį nusižengimą, taip siekiant sudrausminti pačius nepaklusniausius pažeidėjus ir sumažinti jų daromą žalą aplinkai. Estijoje finansinė atsakomybė už laukinių augalų ar grybų išteklių naudojimą, pažeidžiant laukinių augalų ar grybų naudojimą reglamentuojančius teisės aktus, numatyta fiziniam asmeniui – iki 600 eurų, juridiniam asmeniui – iki 150 000 eurų.

15. Siūloma **ANK 285 straipsnyje**, t. y. viename straipsnyje, nustatyti atsakomybę už saugomų rūšių ar jų dalių žalojimą ir naikinimą, rinkimą (augalų ir grybų), trikdymą (gyvūnų), saugomų rūšių ar jų dalių paėmimą iš aplinkos, saugomų rūšių augalų ir (ar) grybų augaviečių žalojimą ir naikinimą, saugomų rūšių gyvūnų buveinių, veisimosi, maitinimosi, žiemojimo vietų ar sąlygų, migracijos kelių apsaugos reikalavimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą ar naikinimą ir kitas neteisėtas veikas. Šie pakeitimai suteiks daugiau aiškumo valstybės kontrolę vykdančioms pareigūnams taikant baudas už atitinkamus pažeidimus. Griežtesnės sankcijos už neteisėtas veikas saugomose teritorijose leis apsaugoti itin retas rūšis nuo išnykimo ir sumažins neleistinų veikų šiose saugomose teritorijose. Įstatymo projektu įtvirtinama saugomų rūšių individų ir jų augaviečių bei veisimosi vietų žalojimo ar naikinimo aplinkybė (5–8, 13–16 dalys), sankcijos už saugomų rūšių apsaugos reikalavimų pažeidimą (17–20 dalys). 285 straipsnio 3 dalyje aptartas saugomų rūšių augalų ir grybų naudojimas – jų dalių žalojimas, naikinimas arba šių augalų ar grybų, jų dalių rinkimas, paėmimas iš aplinkos arba šių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimas, laikymas, perdirbimas, gabenimas ar kitoks naudojimas, išskyrus prekybą, pažeidžiant saugomų rūšių gyvūnų naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, o 9 dalyje – saugomų rūšių gyvūnų naudojimas, išskyrus prekybą. Įstatymo projekto 21–26 dalyse numatyta atsakomybė už prekybą

saugomomis rūšimis, pažeidžiant tai reglamentuojančius teisės aktus. Įstatymo projekto 285 straipsnio 27 dalyje numatoma galimybė už 285 straipsnyje nurodytus pažeidimus skirti saugomų rūšių laukinių augalų ir (ar) grybų, jų dalių ar gaminių iš jų bei pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimą. 285 straipsnio visose dalyse numatyta griežtesnė atsakomybė už pakartotinių administracinę nusižengimą, siekiant apsaugoti vertingas rūšis nuo išnykimo ir sumažinti piktybinių pažeidimų. Latvijoje bauda už specialiai saugomų rūšių augalų, grybų ir specialiai saugomų biotopų apsaugos ir naudojimo reikalavimų pažeidimus, baudos dydis fiziniam asmeniui yra nuo 15 iki 1000 eurų, o juridiniam asmeniui nuo 70 iki 1750 eurų. Estijoje bauda fiziniam asmeniui – iki 600 eurų, o juridiniams asmenims – iki 1300 eurų. Atkreiptinas dėmesys ir dėl pažeidimų statistikos, kuri ne visada atspindi realią situaciją, nes ne visi pradėti tyrimai yra užbaigiami – neužtenka įrodymų, pavyzdžiui, iškasami saugomi augalai, jie išstrypiami ir pan., tačiau pažeidėjai nenustatyti. Tyrimas gali būti nutraukiamas ir dėl to, kad bauda, kuri bus pritaikyta nustačius pažeidėją, neatperka pastangų ir sąnaudų.

16. **ANK 291 straipsnio** 1 dalyje siūloma padidinti minimalią baudą nuo 10 iki 30 eurų ir viršutinę ribą nuo 60 iki 90 eurų nepaliekant galimybės įspėti. Padidinus minimalią baudą, žvejai būtų paskatinti įsigyti žvejybos leidimus, į valstybės biudžetą už mėgėjų žvejybos leidimus būtų surenkama daugiau lėšų žuvų ištekliams atkurti ir jiems apsaugoti, sumažėtų Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. D1-14 „Dėl Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklių patvirtinimo“, pažeidimų.

ANK 291 straipsnio 4 dalyje siūloma už žvejybą draudžiamais žvejybos įrankiais ar būdais, kurie nurodyti Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklėse, nustatyti baudos apatinę ribą 600 eurų, o viršutinę – 1500 eurų (dabar – nuo 120 iki 300 eurų). Už pakartotinai ANK 291 straipsnio 4 dalyje padarytą nusižengimą siūloma taikyti nuo 1400 iki 3000 eurų baudą. Taip pat siūloma atsakomybę už neteisėtą žvejybos įrankių gaminimą, pardavimą ar įsigijimą palikti tik ANK 293 straipsnyje, o 291 straipsnio 7 dalyje nustatyti baudą tik už neteisėtą draudžiamų žvejybos įrankių laikymą. Kadangi neaiški riba, kada žvejybos įrankis neteisėtai įsigijamas, o kada neteisėtai laikomas, baudos dydį už neteisėtą žvejybos įrankių laikymą siūloma nustatyti tokį patį, koks nustatytas 293 straipsnyje už neteisėtą žvejybos įrankių įsigijimą, t. y. nuo 300 iki 580 eurų. Už pakartotinai ANK 291 straipsnio 7 dalyje padarytą nusižengimą (neteisėtą žvejybos įrankių laikymą) siūloma bausti nuo 500 iki 1160 eurų.

Siūloma papildyti ANK 291 straipsnį 10 dalimi, numatant pareigą ar galimybę konfiskuoti nusižengimo padarymo įrankius ir priemones.

Žvejybiniai tinklai ir kiti draudžiami žvejybos įrankiai paprastai įsigijami ne laikymui, bet turint tikslą vykdyti nelegalią žvejybą, todėl tokių įrankių įsigijimo ir laikymo užkardymas sumažintų daromą žalą žuvų ištekliams ir aplinkai.

Mėgėjų žvejyba be leidimo arba pažeidžiant leidimo reikalavimus Estijoje užtraukia fiziniams asmenims baudą iki 1200 eurų, o juridiniams asmenims iki 32000 eurų. Latvijoje bauda už žvejybą vidaus vandens telkiniuose neturint atitinkamo leidimo, fiziniams asmenims – nuo 280 iki 700 eurų, o juridiniams asmenims – nuo 700 iki 4300 eurų, uždraudžiant iki 2 metų naudotis žvejybos teisėmis. Pasiūlymas baudos apatinę (minimalią) ribą padidinti nuo 10 iki 30 eurų leistų už mėgėjiškos žvejybos pažeidimus taikyti bent tokią pačią baudą, kaip ir nustatyta leidimo kaina. Nepadidinus baudos dydžio, gali sumažėti įsigyjamų leidimų, kartu ir į Valstybės biudžetą gaunamų įplaukų, o jos yra vienas pagrindinių šaltinių žuvų ištekliams atkurti.

Padidinus baudas, sumažės mėgėjiškos žūklės taisyklių pažeidimų, bus tausiai naudojami žuvų ištekliai, mažesnė žala ne tik akvakultūroms, bet ir sąžiningiems, besilaikantiems nustatytų reikalavimų žvejams mėgėjams. Nesugriežtinus atsakomybės dėl netinkamo išteklių naudojimo, sumenkėtų tiek žvejų mėgėjų laimikis, tiek už žvejo bilietą gaunamos lėšos į valstybės biudžetą, kurios naudojamos ištekliams atkurti, be to nukentėtų ir šalies rekreacinis patrauklumas.

17. Siūloma **293 straipsnio** 1 dalies pakeitimu ištaisyti redakcinio pobūdžio klaidą, 1 dalyje, kuri nustato atsakomybę „už ne mėgėjų žvejybos įrankių gaminimą, pardavimą, įsigijimą tvarką

reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą, išskyrus šio straipsnio 1, 3, 4 dalyse numatytus pažeidimus“, vietoje nuorodos į „1“ dalį duoti nuorodą į „2“ dalį. Šiuo pakeitimu ištaisius techninę klaidą, būtų galima taikyti atsakomybę už šio straipsnio 1 dalyje padarytus nusižengimus.

Siūloma papildyti ANK 293 straipsnio 6 dalį nuostata, kad žvejybos įrankiai būtų konfiskuojami ne tik nustačius jų neteisėtą įsigijimą, bet ir neteisėtai juos gaminant ar parduodant.

18. **ANK 295 straipsnyje** siūloma padidinti baudas už verslinės žvejybos vidaus vandenyse tvarkos pažeidimus suvienodinant jas su baudomis, taikomomis už verslinės žvejybos jūroje pažeidimus. Taip pat siūloma padidinti baudas už verslinės žvejybos vidaus vandenyse šurkščius pažeidimus, atsižvelgus į pažeidimų skaičių, kai už pirmą kartą padarytą šurkštų pažeidimą būtų taikoma per pusę mažesnė bauda nei už pakartotinai padarytą šurkštų pažeidimą, kurį siūloma suvienodinti su baudomis, nustatytomis už nelegalią žvejybą draudžiamais žvejybos įrankiais ar būdais – nuo 600 iki vieno 1200 eurų. Pagal Žuvininkystės įstatymą šurkščiais verslinės žvejybos vidaus vandenyse tvarkos pažeidimais laikoma: žvejyba naudojant draudžiamus ar tuo metu draudžiamus žvejybos įrankius, žvejyba draudžiamose vietose arba draudžiamu metu, žuvų, kurių žvejyba visiškai arba tuo metu uždrausta, gaudymas ir pan. pažeidimai, kurie iš esmės yra tolygūs nelegaliai žvejybai, o nustatytos baudos kelis kartus mažesnės.

19. Siūloma **ANK 303 straipsnio 1** dalyje numatyti atsakomybę už laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, trikdyimą arba neteisėtą šių gyvūnų ar jų dalių paėmimą iš aplinkos arba kitokią neteisėtą šių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įsigijimą, perdirbimą, gabenimą ar kitokią naudojimą pažeidžiant laukinių gyvūnų naudojimą reglamentuojančius teisės aktus. Didesnės baudos už laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, trikdyimą ar neteisėtą jų paėmimą iš aplinkos prisidėtų prie nykstančių gyvūnų rūšių išsaugojimo, drausminant pažeidėjus, kurie daro žalą aplinkai ir gamtai savo neapgalvotais, o kartais ir piktybiškais veiksmais. Nustatomos griežtesnės sankcijos už panašių veikų padarymą saugomose teritorijose. 5–7 dalyse numatoma atsakomybė už laukinių gyvūnų laikymą, pažeidžiant Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles ar kitus laukinių gyvūnų laikymą nelaisvėje reglamentuojančius teisės aktus turint teisėtą gyvūnų įsigijimą patvirtinančius dokumentus arba jų neturint, jeigu tokius dokumentus privaloma turėti. 9 ir 10 dalyse nustatyta atsakomybė už prekybą laukiniais gyvūnais, jų dalimis ar gaminiais iš jų, pažeidžiant nustatytą tvarką, turint teisėtą laukinių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įsigijimą patvirtinančius dokumentus, jeigu tokius dokumentus privaloma turėti, 11–12 dalyse – už prekybą laukiniais gyvūnais, išskyrus laukiniais paukščių ir žinduolių rūšių gyvūnais, jų dalimis ar gaminiais iš jų, pažeidžiant nustatytą tvarką ir neturint teisėtą gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įsigijimą patvirtinančių dokumentų, jeigu tokius dokumentus privaloma turėti, o 13–14 dalyse – už prekybą laukinių paukščių ir žinduolių rūšių gyvūnais, jų dalimis ar gaminiais iš jų, pažeidžiant nustatytą tvarką ir neturint teisėtą gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įsigijimą patvirtinančių dokumentų, jeigu tokius dokumentus privaloma turėti. Sankcijos didinamos, nes galiojančios baudos, kaip rodo statistika, neatgraso nuo pažeidimų. Pažeidimų per pastaruosius trejus metus padaugėjo net 60 proc., įtakos tam turi ir rinkoje parduodamų gyvūnų, ypač egzotinių žinduolių (pvz., tigrų, žirafų, dramblių) kainos. 15–16 dalyse nustatytos sankcijos už laukinių gyvūnų introdukciją, reintrodukciją ar perkėlimą, 17–18 dalyse – už laukinių gyvūnų gyvenamosios aplinkos, dauginimosi sąlygų ir migracijos kelių apsaugos reikalavimų pažeidimus. Sulaukiama nusiskundimų ir iš nevyriausybinių organizacijų apie paukščių ir jų jauniklių bei lizdų naikinimą vykdančią ūkinę veiklą. Vykdančios būsto renovacijos (modernizavimo) darbus, naikinami čiurliai ir jų jaunikliai – jie užmūrijami arba žūva apipurkšti statyboje naudojamomis sandarinimo putomis. Tokie ir panašūs atvejai, už kuriuos nustatyta tik simbolio dydžio bauda – apie 10 eurų, neprivertčia susimąstyti darbus vykdančių rangovų ir imtis priemonių apsaugoti paukščius ir jų jauniklius bei lizdus – saugiai juos išskeldinti ar sudaryti sąlygas jaunikliams užaugus palikti veisimosi vietą. Atsižvelgus į šiuos pranešimus, ir siekiant išvengti tokių pažeidimų, kai naikinami paukščiai ir dėl ko nyksta biologinė įvairovė, siūloma, kad atsakomybė būtų bent iš dalies prilyginama daromai žalai ir drausminamas netoleruotinas paukščių naikinimas. Galiojančio 303 straipsnio 2 ir 3 dalys (dėl saugomų rūšių laukinių gyvūnų) perkeliama į ANK 285 straipsnį, nustatanti atsakomybę už

saugomų rūšių naudojimo tvarkos pažeidimus. Įstatymo projekto 303 straipsnio 23 dalyje numatoma galimybė už 303 straipsnyje nurodytus pažeidimus skirti laukinių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų bei pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimą. 303 straipsnio visose dalyse numatyta griežtesnė atsakomybė už pakartotinį administracinį nusižengimą.

Už panašius pažeidimus Estijoje fiziniams asmenims nustatyta bauda iki 600 eurų, juridiniams asmenims – iki 150 000 eurų.

20. Projektu siūloma ANK **304 straipsnį** pripažinti netekusiu galios, kadangi jo nuostatos perkeliamos į ANK projektu keičiamus 285 ir 303 straipsnius.

21. Siūloma ANK **304² straipsnio** 1 dalį papildyti nauja sankcija „įspėjimu“, kadangi dėl klimatinų, gamtinių veiksnių neprognozuojamos neigiamos įtakos naikinimo procesui ar dėl invazinių rūšių naikinimo priemonių, metodikų taikymo ir pan. netikslumų, ar dėl kitų smulkių pažeidimų tikslinga taikyti iš pradžių įspėjimą, o ne baudą, laikantis proporcingumo principo. Siūloma visose dalyse numatyti didesnes sankcijas ir griežtesnę atsakomybę už pakartotinį administracinį nusižengimą. 7 dalyje numatoma galimybė už 3–6 dalyse nurodytus pažeidimus skirti pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimą. Tikėtina, kad didesnės baudos sumažins pažeidimų skaičių ir prisidės prie neteisėtų veiksmų, darančių žalą aplinkai ir visuomenei, prevencijos.

Baudų dydis būtų artimesnis kaimyninėse šalyse taikomoms baudoms. Latvijoje už invazinių rūšių introdukavimą ir pakartotinį įvežimą, įskaitant paleidimą, introdukciją ar perkėlimą į gamtą, nesilaikant norminiuose aktuose nustatytų reikalavimų taikoma bauda nuo 30 iki 700 eurų, o juridiniams asmenims – nuo 70 iki 1400 eurų. Estijoje ši bauda fiziniam asmeniui siekia iki 600 eurų, o juridiniam asmeniui – iki 1300 eurų. Lenkijoje bauda dar didesnė – iki 212 022 eurų tiek juridiniams, tiek fiziniams asmenims (pagal 2022 m. rugsėjo 16 d. kursą), priklausomai nuo keliamos grėsmės ir rizikos vietinėms rūšims, jų išnykimui, vykdomų atkūrimo priemonių. Siekiant suvaldyti invazinių rūšių plitimą, apsaugoti nuo nepageidaujamų (žalingų) padarinių aplinkai bei vietinėms augalų ir gyvūnų rūšims, siūloma nustatyti adekvataus dydžio baudas, kurios būtų veiksmingos – mažintų nusižengimų skaičių ir keliamą grėsmę vietinėms augalų ir gyvūnų rūšims bei jų gyvenamai aplinkai.

Padidinus atsakomybę už svetimžemių augalų naikinimo veiksmų nevykdymą, jų platinimą ar veisimą, nebus ignoruojamas šio reikalavimo vykdymas ir bus suvaldytas bei apribotas invazinių rūšių plitimas visoje Lietuvoje, kurių daroma žala pasireiškia vietinėms rūšims bei didėjančiais nuostoliais gretimoms teritorijoms ir jose auginamoms kultūroms. Latvijoje už tokio pobūdžio pažeidimus fiziniams asmenims taikoma bauda nuo 70 iki 700 eurų, juridiniams asmenims – nuo 140 iki 1750 eurų.

22. ANK **309 straipsnio pakeitimas ir AAĮ papildymas 110¹ straipsniu** siūlomi atsižvelgus į intensyvėjantį nelegalų F-dujų ir jų mišinių importą iš trečiųjų šalių į Europos Sąjungą ir per Lietuvos Respublikos sieną. Remiantis Monrealio protokolo Sprendimo XIV/7: „Prekybos ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis stebėjimas ir neteisėtos prekybos ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis prevencija“ 7 straipsniu teikiamomis ataskaitomis apie nelegalų F-dujų ir jų mišinių importą, Lietuvoje 2019 m. fiksuotas 71 pažeidimas, 2020 m. – 75 pažeidimai, jie buvo vieni didžiausių tarp ES valstybių narių. ES mažėjant metinėms leistinoms naudoti ir importuoti F-dujų kvotoms, tikėtina, Lietuvoje, esančioje pasienyje su trečiosiomis šalimis, nelegalaus F-dujų importo atvejų gali tik daugėti. Todėl, siekiant nelegalaus F-dujų importo prevencijos ir atgrasymo, būtina didinti baudas. Už pakartotinius reikalavimų veiklos vykdytojams pažeidimus ir Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo įstatymo Nr. IX-329 12² straipsnio pažeidimus baudų dydžiai diferencijuoti pagal galimą nusižengimų žalą aplinkai:

1) administraciniai nusižengimai, susiję su aplaidžiu duomenų surinkimu, informacijos teikimu bei ženklavimo reikalavimų pažeidimais, už kuriuos siūloma padidinti numatytą mažiausios vertės baudų režį (fiziniams asmenims – 500–1000 eurų, juridiniams asmenims – 1000–2000 eurų).

2) nusižengimai, susiję su reikalavimų turėti licencijas ir darbuotojų kompetencijas įrodančius dokumentus, bei prekybos reikalavimų pažeidimu, už kuriuos siūloma nustatyti dvigubai didesnės vertės baudas (fiziniams asmenims – 1000–2000 eurų, juridiniams asmenims – 2000–4000 eurų);

3) nusižengimai, susiję su galimu F-dujų išleidimu į atmosferą, nuotėkio tikrinimo reikalavimais, įrangai, turinčiai gedimų, užpildymu ar eksploatavimu, medžiagų surinkimu, pažeidimais už kuriuos siūloma nustatyti didesnės vertės baudų režį, paliekant galimybę tyrimų metu nustatyti adekvačią atsakomybę už padarytą žalą aplinkai (fiziniams asmenims – 1000–4000 eurų, juridiniams asmenims – 2000–8000 eurų).

Siekiant stiprinti F-dujų naudojimo reguliacinę aplinką pagal naujai patvirtintą Reglamentą [\(ES\) Nr. \(ES\) 2024/573](#), kuriame numatomas įpareigojimas valstybėms narėms (VN) sankcijų dydžius susieti su numanomu įmonės pelnu bei F-dujų CO₂ ekvivalento rinkos verte. Numatytais įstatymų pakeitimais ANK 309 ir AAĮ 110¹ straipsniuose iš dalies įgyvendinamas šis reikalavimas – sankcijos, susijusios su neteisėtu F-dujų importu iš trečiųjų šalių, draudžiamų ar ribojamų medžiagų įvežimu ir naudojimu, susietos su CO₂ ekvivalentu. Minimali CO₂ ekvivalento vertė nustatyta atsižvelgiant į dažniausiai įvežamų F-dujų vertę rinkoje (10–20 Eur/t CO₂ ekv.). Nustatant maksimalias baudas už pažeidimus (10–50 Eur/t CO₂ ekv.), taip pat baudas už pakartotinį pažeidimą (20–80 Eur /t CO₂ ekv.), atsižvelgta į Europos Komisijos rekomendacijas sankcijoms. Naujai patvirtintame F-dujų reglamento 31 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad didžiausia administracinės finansinės nuobaudos suma turi būti bent 5 kartus didesnė už atitinkamų dujų ar produktų ir įrangos rinkos vertę. Pakartotinio pažeidimo per penkerių metų laikotarpį atveju, didžiausia administracinės finansinės nuobaudos suma – 8 kartus didesnė už atitinkamų dujų ar produktų ir įrangos rinkos vertę. Baudos už šiuos pažeidimus fiziniams ir juridiniams asmenims nediferencijuojamos siekiant išvengti galimo juridinių asmenų piktnaudžiavimo ar atsakomybės perdavimo juridinio asmens vadovams, o fiziniams asmenims F-dujų importo veikla nebūdinga.

Kaimyninėse šalyse baudos už F-dujų naudojimo reikalavimų pažeidimą pagal galiojusį reglamentą [\(ES\) Nr. 517/2014](#) siekia iki 1200 eurų fiziniams asmenims ir iki 16 000 eurų – juridiniams asmenims; F-dujų nuotėkio ribojimo, nuotėkio kontrolės vykdymo reikalavimų pažeidimas; išmetimas tvarkant įrangą ir sistemas, kuriose yra F-dujų, netinkamas pakartotinai užpildomoje ar neužpildomoje taroje ar talpose esančių likutinių F-dujų surinkimas, pasibaigus jų eksploatavimui; neteisėta prekyba įranga ir sistemomis, kuriose yra F-dujų; reikalavimų turėti licencijas ir kompetencijas darbuotojams, kurie tikrina ir prižiūri bei išmontuoja įrangą, turinčią F-dujų, užtraukia baudą iki 1 200 fiziniams asmenims ir iki 32 000 eurų juridiniams asmenims; ženklavimo reikalavimų, pranešimo apie pateiktą rinkai, F-dujų utilizavimo reikalavimų pažeidimas užtraukia baudą iki 1 200 eurų fiziniams asmenims ir iki 16 000 eurų juridiniams asmenims. Latvijoje už F-dujų emisijos monitoringo reikalavimų nevykdymą fiziniam asmeniui taikoma bauda nuo 70 iki 350 eurų, juridiniam asmeniui – nuo 140 iki 1 400 eurų.

23. **ANK 356 straipsnio** papildymas naujomis dalimis. Atsižvelgus į tai, kad 356 straipsnyje, kuriame numatytos baudos už statybos darbų atlikimą pažeidžiant teisės aktų reikalavimus, yra nuoroda į keičiamą 235 straipsnį ir tam tikras jo dalis, siekiant teisės normų suderinamumo ir aiškumo, šiuo projektu siūloma papildyti 356 straipsnį naujomis 235 straipsnio 4, 6, 7 ir 8 dalimis, numatant taikymo išimtį. Siūloma už ūkinės ar kitokios veiklos objektų statybą teisės aktų nustatyta tvarka negavus PAV sprendimo ir ūkinės ar kitokios veiklos vykdymą, objektų naudojimą neturint TIPK leidimo arba PAV sprendimo taikyti 235 straipsnio 4, 6, 7 ir 8 dalyse numatytą atsakomybę.

24. Siūloma papildyti **ANK 440 straipsnį** nustatant administracinę atsakomybę už transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų (toliau – paslaugos) teikimo reikalavimų⁸ pažeidimus, kurie nėra susiję su paslaugų teikimo aplinkosauginiais

⁸ Transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų teikimo tvarkos, reikalavimų šiuos darbus atliekantiems asmenims ir šiems darbams keliamų aplinkos apsaugos reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. balandžio 13

reikalavimais, bet yra susiję su tinkamu pačios paslaugos atlikimu. Administracinę atsakomybę už paslaugų teikimo reikalavimų pažeidimus taiko Lietuvos transporto saugos administracija (toliau – LTSA), todėl siūloma pakeisti nurodyto straipsnio pavadinimą ir papildyti jį naujomis dalimis.

ANK 440 straipsnio pavadinime siūloma išbraukti žodžius „ar pakartotinės privalomosios“, kadangi pagal privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros atlikimo tvarką⁹, transporto priemonių pakartotinė apžiūra yra privalomosios techninės apžiūros dalis.

LTSA vykdamas transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugų teikimo kontrolę, taip pat bendradarbiaujant su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba (toliau – VVTAT) jai nagrinėjant šios srities vartojimo ginčus, pastebėta, kad ANK nėra įtvirtinti šios srities administraciniai nusižengimai, todėl, vykdamas paslaugų teikimo reikalavimų kontrolę ir užfiksavus (nustačius) jų pažeidimus, nėra galimybės skirti baudas. Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti paslaugų teikimo reikalavimų laikymosi kontrolę, būtina nustatyti atitinkamas baudas.

Siūlomi baudų dydžiai apskaičiuoti įvertinus galimų skirti baudų už dažniausiai praktikoje pasitaikančius pažeidimus vidurkius.

Siūloma nauja ANK 440 straipsnio 5 dalis turėtų paskatinti paslaugų teikėjus tinkamai vykdyti jiems nustatytus reikalavimus, rodyti iniciatyvą parengiant privalomus paslaugos teikimo dokumentus be kliento raginimo ar prašymo.

Siūloma nauja ANK 440 straipsnio 6 dalis siejama su reikalavimais, keliamais paslaugos teikėjui. Įrangos ir prietaisų, reikalingų vieniems ar kitiems darbams atlikti, turėjimo poreikis priklauso nuo darbų masto ir jų sudėtingumo bei užsakovo ir paslaugos teikėjo susitarimo. Atsakomybė būtų taikoma paaiškėjus, kad tai nebuvo suderinta su užsakovu.

Siūloma nauja ANK 440 straipsnio 7 dalis siejama su reikalavimais, keliamais paslaugos teikėjui. Atsakomybė būtų taikoma, jei paaiškėtų, kad paslaugos teikėjas juos apsiėmė atlikti neturėdamas reikiamos kompetencijos ar kvalifikacijos ir užsakovas apie tai nebuvo informuotas.

Siūloma nauja ANK 440 straipsnio 8 dalis turėtų atgrasyti paslaugos teikėjus nuo dokumentų išdavimo transporto priemonėms, kurios nebuvo pas juos remontuotos. Ši nuobauda turėtų prisidėti prie šešėlinės ekonomikos mažinimo, kadangi įprastai transporto priemonių valdytojai kreipiasi į paslaugos teikėjus šių dokumentų, kurie reikalingi techninei ekspertizei atlikti, jeigu eisimo įvykio metu sugadinta transporto priemonė remontuota šešėlinėje rinkoje veikiančių asmenų.

Siūlomos naujos ANK 440 straipsnio 9 ir 10 dalys susijusios su tinkamai atliktais darbais ir eisimo saugumu. Jų taikymas turėtų atgrasyti atlikti darbus nenumatytais būdais ar nesilaikant reikalavimų, dėl ko pablogėja transporto priemonės saugumas.

25. ANK 505 straipsnio 1 dalies pakeitimu numatoma papildyti šio straipsnio dalies nuostatas įtvirtinant atsakomybę asmenims už kliudymą įstatymų įgaliojims pareigūnų pagalbininkams įgyvendinti jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose jiems nustatytas teises ar atlikti jiems pavestas pareigas, šių pareigūnų pagalbininkų teisėtų nurodymų ir reikalavimų nevykdymą ar netinkamą vykdymą. Šiais pakeitimais būtų sudaroma galimybė neetatiniais aplinkos apsaugos inspektoriams tinkamai vykdyti pavestas pareigas ir įgyvendinti suteiktas teises, sumažinti konfliktinių situacijų riziką tikrinant asmenų veiklą, padidinti neetatinų aplinkos apsaugos inspektorių veiklos ir teikiamos pagalbos aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiai institucijai ir pareigūnams efektyvumą.

d. įsakymu Nr. 3-183/D1-110 „[Dėl Transporto priemonių techninės priežiūros, remonto, techninės pagalbos ir perdirbimo paslaugų teikimo tvarkos, reikalavimų šiuos darbus atliekantiems asmenims ir šiems darbams keliamų aplinkos apsaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo](#)“; įsigalioja nuo 2024 m. gegužės 1 d. Iki 2024 m. gegužės 1 d. galioja Transporto priemonių techninio aptarnavimo ir remonto paslaugų teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2016 m. vasario 1 d. įsakymu Nr.2BE-45 „[Dėl Transporto priemonių techninio aptarnavimo ir remonto paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo](#)“.

⁹ Privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2008 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 3-406 „[Dėl Privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo](#)“, 4.3. papunktis.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 50 straipsnio 2 dalimi neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams kartu su aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnais suteikta teisė įstatymų nustatyta tvarka įeiti į gyvenamąsias ir kitas patalpas, patekti į ūkinių objektų teritorijas ir atlikti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų pavestas užduotis aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimams išaiškinti ar jų pasekmėms likviduoti; tikrinti asmenų ir pareigūnų dokumentus, suteikiančius teisę naudoti gamtos išteklius; padėti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams atlikti kontrolinius pirkimus, pristatyti administracinę atsakomybę traukiamą asmenį jo sutikimu į atitinkamų institucijų patalpas administracinio nusižengimo protokolui surašyti; reikalauti asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų pažeidėjo asmens tapatybei nustatyti, o jos nenustačius – kreiptis į policiją dėl administracinę atsakomybę traukiamo asmens sulaikymo. Atsižvelgiant į tai, kad šio įstatymo 44 straipsniu nustatyta, kad neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai yra visuomeniniais pagrindais veikiantys aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų pagalbininkai, šie inspektoriai nelaikytini pareigūnais. ANK 505 straipsniu nustatyta atsakomybė už kliudymą įstatymų įgaliotiems pareigūnams įgyvendinti jiems suteiktas teises ar atlikti pavestas pareigas, jų teisėtų reikalavimų ar nurodymų nevykdymą, tačiau už visuomeniniais pagrindais veikiančių aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų pagalbininkų neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisėtų reikalavimų ar nurodymų nevykdymą ir kliudymą įgyvendinti jiems įstatymais suteiktas teises ar atlikti pavestas pareigas atsakomybė nenumatyta. Todėl neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams tinkamai vykdyti pavestas pareigas ir įgyvendinti suteiktas teises yra problemiška, didėja konfliktinių situacijų tikimybė tikrinant asmenų dokumentus, mažėja veiklos efektyvumas ir pan.

26. Siūloma **ANK 589 straipsnio 31 punktą** papildyti 281 straipsnio 6¹ dalimi, dėl kurioje nustatytų reikalavimų pažeidimo administracinius nusižengimus nagrinėtų aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, o dėl šio straipsnio 6 dalies administracinius nusižengimus nagrinėtų savivaldybių administracijos įgalioti pareigūnai. Taip pat ANK 589 straipsnio 40 punktą papildyti 284, 285, 304² ir 309 straipsnių atitinkamomis dalimis, numatant, kad Muitinės departamento pareigūnai vykdytų kontrolę ir surašytų protokolus dėl laukinių augalų, gyvūnų ir invazinių rūšių prekybos, taip pat įvežamo į Lietuvos Respubliką, išvežamo iš Lietuvos Respublikos ar gabenamo per Lietuvos Respubliką ir dėl F-dujų ir jų mišinių turinčių gaminių ir įrangos teikimo rinkai ir (arba) importo reikalavimų pažeidimus. Atsižvelgus į Muitinės departamento pastabas ir į tai, kad galiojančiame F-dujų reglamente Nr. 517/2014 ir jį keičiančiame naujai patvirtintame F-dujų reglamente pateikta sąvoka „pateikimas rinkai“ apima ir muitinės procedūras, t. y. importą ir eksportą, šiuo atveju rašyti „importas“ nebūtina.

Siekiant aiškumo ir efektyvumo, atsižvelgus į tai, kad 589 straipsnio atskiruose punktuose įvardijamos kitos Žemės ūkio ministerijos valdymo sričiai priskirtos institucijos: 57 punkte – Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 76 punkte – Žuvininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, ANK 589 straipsnis pildomas nauju 104 punktu. Siekiama, kad pačiame ANK būtų įtvirtinta konkreti institucija, vykdanči administracinę teiseną, ir dėl įgaliojimų vykdyti administracinę teiseną Žemės ūkio agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos suteikimo nebūtų priimami papildomi teisės aktai. Be to, pagal Žemės ūkio agentūros prie Žemės ūkio ministerijos nuostatus, patvirtintus žemės ūkio ministro 2023 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. 3D-583 „Dėl viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros pertvarkymo į biudžetinę įstaigą“, Žemės ūkio agentūrai pavesta įgyvendinti valstybės politiką žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo priemonių administravimo srityje ir ūkių subjektų veiklos priežiūrą įstatymais pavestose srityse. Todėl ateityje šiai institucijai gali būti pavedama atlikti administracinę teiseną ir dėl kitų administracinių nusižengimų. Siekiant išvengti šių neaiškumų, siūloma keisti ANK 589 straipsnio 23 punkto formuluotę „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir jos valdymo sričiai priskirtų įstaigų...“ į formuluotę „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ar jos įgaliotos įstaigos...“. Pagal šią formuluotę būtų aišku, kad sprendimą dėl konkrečios institucijos, turinčios teisę vykdyti

administracinę teiseną, paskyrimo priima Žemės ūkio ministerija. Ši formuluo­te atitiktų ir ANK 589 straipsnio 19 ir 21 punktų formuluotes. Atsižvelgus į tai, siūloma iš ANK 589 straipsnio 23 punkto išbraukti pažeidimus, numatytus ANK 348 straipsnyje ir šiuo straipsniu papildyti ANK 589 straipsnio naują 104 punktą, kuriuo nustatoma, kad ANK 348 straipsnyje numatytus administracinius pažeidimus tiria ir administracinių nusi­žengimų protokolus dėl administracinių nusi­žengimų melioracijos statinių priežiūros srityje surašo Žemės ūkio agentūra.

Taip pat siūloma keisti ir ANK 589 straipsnio 30 punktą – iš Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nagrinėjamų administracinių pažeidimų išbraukiant pažeidimus, numatytus ANK 345 straipsnyje ir šiuo straipsniu papildant ANK 589 straipsnio naują 104 punktą, kuriuo nustatoma, kad ANK 345 straipsnyje numatytus administracinius pažeidimus ir administracinių nusi­žengimų protokolus dėl administracinių nusi­žengimų ūkinių gyvūnų veislininkystės priežiūros srityje tiria Žemės ūkio agentūra.

27. Siūloma papildyti ANK priedą „IGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI“ 1996 m. gruodžio 9 d. Tarybos reglamentu ([EB](#)) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą. Atsižvelgus į tai, kad atsakomybė ANK nustatyta už Tarybos reglamente nustatytų nuostatų pažeidimą (nesilaikymą), tikslinga šiuo Tarybos reglamentu papildyti ANK priedą.

AAĮ siūlomi pakeitimai:

AAĮ 1 straipsnio 37 punktą papildomas, įrašant, kad kitos AAĮ vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamente dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kuris panaikina reglamentą ([ES](#)) Nr. 517/2014. Šis papildymas leis tiksliau ir efektyviau taikyti AAĮ nuostatas, susijusias su atliekų tvarkymo reikalavimų ir F-dujų naudojimo, teikimo rinkai reikalavimų pažeidimais.

AAĮ 2 straipsnis papildomas numatant, kad AAĮ nustato ne tik ekonominių sankcijų, bet ir poveikio priemonių taikymą už juridinių asmenų padarytus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, taip įtvirtinant teisinį pagrindą taikyti turto konfiskavimą.

AAĮ 37 straipsnio 6 punktą siūloma papildyti 110¹ straipsnio 11–14 dalimis, suteikiant įgaliojimus Muitinės departamento pareigūnams tirti juridinių asmenų padarytus pažeidimus, surašyti juridinių asmenų padarytų pažeidimų protokolus ir nagrinėti bylas dėl sankcijų skyrimo šioje srityje. 37 straipsnio 1 dalies 7 punktą atitinkamai papildyti 95² ir 110¹ straipsniais, suteikiant teisę VVTAT įgaliotiems pareigūnams pagal jų vykdomas funkcijas taikyti baudas už šiuose straipsniuose numatytus pažeidimus. Papildžius **AAĮ 37 straipsnį** naujais AAĮ straipsniais, patikrinimus galės atlikti ir baudas už šių straipsnių pažeidimus taikyti ir kitų atitinkamų sričių, pavyzdžiui, Muitinės departamento pareigūnai ir VVTAT įgalioti pareigūnai.

Aplinkos apsaugos įstatymo papildymas **40¹ straipsniu** numato poveikio priemonės – turto konfiskavimo – taikymą juridiniams asmenims už aplinkosauginius pažeidimus. Ši priemonė, skiriama kartu su ekonomine sankcija už juridinių asmenų padarytus pažeidimus, kurių turinys (objektas) atitinka ANK nustatytą atsakomybę fiziniams asmenims už identiškus pažeidimus.

Aplinkos apsaugos įstatymo **47 straipsnio** pakeitimu numatoma papildyti šio straipsnio dalies nuostatas įtvirtinant rašytinius įspėjimus už nustatytus pažeidimus, kurie nedaro didelės žalos aplinkai ir visuomenei ir gali būti lengvai ištaisomi per nustatytą trumpą terminą. Nepapildžius šio straipsnio naujais AAĮ projektu siūlomais papildyti straipsniais ir jų atitinkamomis dalimis, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, nustatę nereikšmingus pažeidimus, negalės duoti rašytinio įspėjimo pašalinti pažeidimą per nustatytą terminą.

Aplinkos apsaugos įstatymo **51 straipsnio 3 dalį** papildyti patikslinant, kad atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma, kai pažeidimą juridinis asmuo padarė tyčia ar dėl neatsargumo, kai tai sukėlė didelę žalą arba didelę ekonominę naudą, taip pat pažeidimai, padaryti

pakartotinai. Atsižvelgus į tai, atitinkamai siūloma papildyti šį straipsnį sunkinančių aplinkybių požymiais ir kriterijais.

Aplinkos apsaugos įstatymo papildymas **53¹, 53², 53³ straipsniais** atspindi ANK įtvirtintas nutarimo skirti turto konfiskavimą vykdymo, konfiskuoto turto realizavimo tvarkos ir turto konfiskavimo vykdymo proceso pabaigos nuostatas. Atsižvelgiant į tai, kad Aplinkos apsaugos įstatymo pagrindu taikytos baudos mokamos į valstybės biudžetą ir šios lėšos sudaro Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšas (įplaukas) ir yra naudojamos Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatyme nustatyta tvarka (AAĮ 54 straipsnis), kartu teikiamas Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo Nr. VIII-2025 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo įtvirtinama, kad lėšos, gautos realizavus konfiskuotą turtą, sudaro Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšas (įplaukas) ir naudojamos Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatyme nustatyta tvarka.

Aplinkos apsaugos įstatymo **57 straipsnį** papildyti naujomis 9 ir 10 dalimis, nustatant juridinių asmenų atsakomybę už ūkio subjekto aplinkos monitoringo, išskyrus radiologinį aplinkos monitoringą, nevykdymą. Jei ūkio subjektas vykdo veiklą, kuriai reikalingas taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas arba taršos leidimas (toliau – leidimas), ūkio subjektų aplinkos monitoringo programa yra leidimo sąlyga. Aplinkos apsaugos įstatymo 55 straipsnio 5 dalyje numatyta atsakomybė, jei ūkinė veikla vykdoma nesilaikant leidimo sąlygų, tačiau yra veiklų, kurioms vykdyti leidimo nereikia, tačiau pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus ūkio subjektų aplinkos monitoringas turi būti vykdomas. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti atsakomybę už ūkio subjektų aplinkos monitoringo nevykdymą ar netinkamą vykdymą, numatant tą patį baudos dydį, kaip ir 55 straipsnio 5 ir 6 dalyse – nuo vieno tūkstančio iki dviejų tūkstančių eurų, už pakartotinai padarytą pažeidimą – nuo 2000 iki 5000 eurų. Nustačius juridinių asmenų atsakomybę už nustatytos pareigos nevykdymą, būtų išvengta pažeidimų ir jų pasikartojimo.

Aplinkos apsaugos įstatymo **72, 73 straipsnius** papildyti 11 dalimis, numatant pažeidimo padarymo įrankio ir priemonės, iš kurios ir (ar) kuria nepavojingos, pavojingos atliekos buvo išmestos į jūrą, konfiskavimą. Šiuo pakeitimu siekiama stiprinti atliekų išmetimo į jūrą prevenciją, atgrasinti juridinius asmenis nuo nepavojingų (72 straipsnis) ir pavojingų (73 straipsnis) atliekų išmetimo į Baltijos jūrą – vieną labiausiai pasaulyje užterštų jūrų.

Nustatyta griežtesnė atsakomybė už atliekų šalinimą į aplinką, jūrą, už atliekų vežimą, laikymą neturint tam leidimo, numatant pažeidimo padarymo įrankio ir priemonės, iš kurios ir (ar) kurios pagalba nepavojingos, pavojingos atliekos pašalintos į jūrą, transporto priemonės, iš kurios ir (ar) kurios pagalba, nepavojingos, pavojingos atliekos išmestos į aplinką, konfiskavimą, taip pat konfiskavimą, kai atliekos surinktos, vežtos, laikytos, įvežtos ar importuotos į Lietuvos Respublikos teritoriją, išvežtos ar eksportuotos iš Lietuvos Respublikos teritorijos ir (ar) vežtos tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją neturint tam teisės, leis reikšmingai sumažinti nusižengimų. Siūlomais pakeitimais, be kita ko, siekiama padėti kovoti su nelegaliu atliekų vežimu – vienu iš Europos audito rūmų įvardytų¹⁰ šių dienų Europos Sąjungos iššūkių.

Aplinkos apsaugos įstatymo **78, 79 straipsnius** papildyti 11 dalimis, įtvirtinant transporto priemonės, kuri buvo pažeidimo (atliekų surinkimas, vežimas, laikymas, įvežimas ar importas į Lietuvos Respublikos teritoriją, išvežimas ar eksportas iš Lietuvos Respublikos teritorijos ir (ar) vežimas tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją neturint tam teisės) padarymo priemonę, konfiskavimą. Nepavojingų atliekų surinkimo, vežimo, laikymo, įvežimo ar importo į Lietuvos Respublikos teritoriją, išvežimo ar eksporto iš Lietuvos Respublikos teritorijos ir (ar) vežimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją neturint tam teisės atveju transporto priemonės konfiskavimą siūloma taikyti nuo 0,5 tonos ir daugiau (ta pati nuostata galios pakartotinai padarius pažeidimą) atliekų kiekio, pavojingų atliekų atveju – nuo 0,5 tonos atliekų ir daugiau, o pakartotinai padarius

¹⁰ 2023 m. Europos audito rūmų apžvalga „Europos Sąjungos veiksmas, kurių reikalinga imtis reaguojant į augantį pavojingų atliekų kiekį“: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RW23_02/RW_Hazardous_waste_EN.pdf

pažeidimą konfiskavimą galima būtų taikyti nuo pačio mažiausio atliekų kiekio (mažesnis kaip 0,5 tonos).

Aplinkos apsaugos įstatymo **90, 91 straipsnius** papildyti atitinkamai 9 ir 11 dalimis numatant poveikio priemonės – transporto priemonės (iš kurios ir (ar) kurios pagalba nepavojingos, pavojingos atliekos išmestos į aplinką) – konfiskavimo taikymą. Nepavojingų atliekų išmetimo į aplinką atveju siūloma numatyti, kad transporto priemonė gali būti konfiskuota, jei išmestas atliekų kiekis yra nuo 1 iki 50 kubinių metrų, o jei kiekis didesnis kaip 50 kubinių metrų – transporto priemonę konfiskuoti privaloma. Pakartotinai padarius pažeidimą, diskrecijos teisė konfiskuoti transporto priemonę išliktų, kai išmestas atliekų kiekis – nuo 0,1 iki 1 kubinio metro. O pakartotinai į aplinką išmetus 1 kubinį metrą ir daugiau nepavojingų atliekų, siūloma nustatyti privalomą transporto priemonės konfiskavimą. Pavojingų atliekų išmetimo į aplinką atveju privalomą transporto priemonės konfiskavimą siūloma taikyti, kai į aplinką išmestas atliekų kiekis – 1 kubinis metras ir daugiau (ta pati taisyklė taikytina ir pakartotinai padarius pažeidimą). Transporto priemonę taip pat būtų galima konfiskuoti, kai išmestas atliekų kiekis būtų nuo 0,1 iki 1 kubinio metro.

Numatant AAĮ 72, 73, 78, 79, 90, 91 straipsniuose pažeidimo padarymo įrankio ir priemonės konfiskavimą, siekiama panaikinti turto konfiskavimo instituto taikymo spragas, numatant, kad ir tais atvejais, kai juridinis asmuo yra pažeidėjas, jam (ir numatytais atvejais tretiesiems asmenims) priklausantis turtas gali būti (numatytais atvejais – privalo būti) konfiskuotas. Tikimasi, kad sumažės atliekų išmetimo į jūrą, aplinką atvejų (tiek išaiškintų, tiek neišaiškintų), juridiniai asmenys, įvertinę nustatčius pažeidimą galimus praradimus (transporto priemonės paėmimas, konfiskavimas gali reikšmingai sutrikdyti veiklą), nerizikuos ir laikysis teisės aktų reikalavimų.

Aplinkos apsaugos įstatymą siūloma papildyti nauju **110¹ straipsniu** nustatant atsakomybę juridiniams asmenims už netinkamą F-dujų ir jų mišinių naudojimą, laikymą, pildymą ir pan. Būtų įgyvendinta naujai patvirtito Reglamento (ES) 2024/573 31 straipsnio 4 dalies nuostata dėl atsakomybės taikymo už jame nustatytų reikalavimų nesilaikymą.

Siekiant užpildyti esamas spragas, kai atsakomybė nenustatyta už juridinių asmenų padarytus pažeidimus, kurie yra didesnio masto ir kelia didesnę grėsmę aplinkai, gamtai, biologinės įvairovės ir ekosistemų išsaugojimui, siūloma AAĮ papildyti naujais straipsniais – **122¹, 122², 122³, 122⁴, 122⁵, 122⁶ ir 122⁷**, numatant atsakomybę juridiniams asmenims, kuriems atsakomybė dabar nenustatyta.

Papildžius AAĮ **122¹ straipsniu**, kurį sudaro atskiros straipsnio dalys, būtų nustatyta juridiniams asmenims atsakomybė už laukinių augalų ir grybų naudojimą reglamentuojančių teisės aktų nesilaikymą, baudos dydį diferencijuojant pagal pažeidimo mastą ir sukeltas pasekmes aplinkai. Juridiniai asmenys naudojami šia spraga, nes yra nebaudžiami, o pažeidimą nustatęs pareigūnas neturi jokių poveikio priemonių užkardyti pažeidimą.

Siekiant panaikinti šią spragą, siūloma nustatyti juridinių asmenų atsakomybę už tas pačias veikas, už kurias atsakomybė nustatyta ANK fiziniams asmenims, atitinkamai taikyti didesnes baudas, kurios atlieptų pažeidimo mastą ir daromą žalą. Priėmus šiuos pakeitimus, juridiniai asmenys, kaip ir fiziniai asmenys, neišvengtų atsakomybės už laukinių augalų ir grybų išteklių naudojimo reikalavimų pažeidimą, laukinių augalų ar grybų, jų dalių žalojimą ir naikinimą arba šių augalų ar grybų, jų dalių rinkimą ar paėmimą iš aplinkos, arba šių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimą, laikymą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą, už laukinių augalų ar grybų, ar jų augaviečių žalojimą ar naikinimą, už prekybą laukiniais augalais ir grybais, jų dalimis ar gaminiais pažeidžiant nustatytą tvarką, nors ir turint teisėtą laukinių augalų ir grybų, jų dalių ar gaminių iš jų įsigijimą patvirtinančius dokumentus, jei jie būtini, iš pradžių skiriant rašytinį įspėjimą, už prekybą laukiniais augalais ar grybais, jų dalimis ar gaminiais neturint laukinių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų teisėtą įsigijimą patvirtinančių dokumentų, jei juos privaloma turėti, už laukinių augalų ar grybų introdukciją, reintrodukciją ar perkėlimą pažeidžiant nustatytą tvarką.

AAĮ siūloma papildyti dar vienu nauju **122² straipsniu**, kuriuo būtų numatyta juridinių asmenų atsakomybė už neteisėtas veikas, už kurias siūloma ar jau yra nustatyta atsakomybė fiziniams asmenims: *už saugomų rūšių* augalų ar grybų, jų dalių žalojimą, naikinimą arba šių augalų ar grybų,

jų dalių rinkimą, paėmimą iš aplinkos arba šių augalų ar grybų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimą, laikymą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą, išskyrus prekybą, pažeidžiant Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo ar kitų saugomų rūšių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, už kuriuos būtų taikomos griežtesnės sankcijos. Siūloma taikyti didesnę baudos dydį už pažeidimus, padarytus valstybiniame rezervate, valstybiniame draustinyje, valstybiniame parke, biosferos rezervate, biosferos poligone ar Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, nei už padarytus nesaugomose teritorijose.

Baudos už saugomų rūšių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, trikdymą arba šių gyvūnų, jų dalių paėmimą iš aplinkos, šių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimą, perdirbimą, gabenimą, veisimą ar kitokį naudojimą, išskyrus prekybą, pažeidžiant Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo ar kitų saugomų rūšių gyvūnų naudojimą reglamentuojančius teisės aktus valstybiniame rezervate, valstybiniame draustinyje, valstybiniame parke, biosferos rezervate, biosferos poligone ar Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje būtų griežtesnės, nes šios teritorijos įsteigtos turint tikslą išsaugoti retas ir nykstančias augalų ir gyvūnų rūšis.

AAĮ siūloma papildyti **122³ straipsniu** – numatant juridinių asmenų atsakomybę už laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, naikinimą, trikdymą arba šių gyvūnų ar jų dalių paėmimą iš aplinkos, arba šių gyvūnų, jų dalių ar gaminių iš jų įgijimą, perdirbimą, gabenimą ar kitokį naudojimą, arba šių gyvūnų buveinių, veisimosi, maitinimosi, žiemojimo sąlygų, migracijos kelių apsaugos reikalavimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą. Įvertinus tai, kad saugomose teritorijose dėl jų vertingumo ir didesnio pažeidžiamumo taikomi griežtesni reikalavimai jų apsaugai, todėl už teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymą, t. y. laukinių gyvūnų gaudymą, trikdymą, žalojimą, naikinimą ir pan., jei tai yra valstybinis rezervatas, valstybinis draustinis, valstybinis parkas ar biosferos rezervatas, biosferos poligonas ar Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorija, siūloma taikyti didesnes baudas.

Šiame AAĮ straipsnyje taip pat siūloma įtvirtinti juridinių asmenų atsakomybę už laukinių gyvūnų laikymą, pažeidžiant Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles ar kitus laukinių gyvūnų laikymą nelaisvėje reglamentuojančius teisės aktus ir juose nustatytus jų laikymo reikalavimus ir sąlygas.

Nustatyti atsakomybę juridiniams asmenims už prekybą laukiniais gyvūnais, išskyrus prekybą laukiniais paukščiais ir žinduoliais, jų dalimis ar gaminiais iš jų, pažeidžiant nustatytą tvarką, už prekybą laukinių paukščių ir žinduolių rūšių gyvūnais, jų dalimis ar gaminiais iš jų, pažeidžiant nustatytą tvarką, už laukinių gyvūnų introdukciją, reintrodukciją ar perkėlimą pažeidžiant nustatytą tvarką, už laukinių gyvūnų gyvenamosios aplinkos, dauginimosi sąlygų ir migracijos kelių apsaugos reikalavimų pažeidimą, įskaitant, kai tokie pažeidimai daromi vykdam už ūkinę veiklą;

AAĮ siūloma papildyti **122⁴ straipsniu** dėl juridinių asmenų atsakomybės už veikas, susijusias su invazinių rūšių naudojimo ir valdymo priemonių nevykdymo pažeidimais, kurie apimtų invazinių rūšių naikinimo, izoliavimo ar gausos reguliavimo priemonių nevykdymą po rašytinio įspėjimo; invazinių rūšių laikymą, auginimą, veisimą, dauginimą, mainymą, įvežimą į Lietuvos Respubliką, išvežimą iš Lietuvos Respublikos, vežimą per Lietuvos Respublikos teritoriją ar kitokį naudojimą pažeidžiant nustatytą tvarką; už invazinių rūšių pateikimą rinkai, paleidimą į aplinką ar introdukciją pažeidžiant nustatytą tvarką.

Invazinėmis rūšimis laikomi Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašė ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo (toliau – Reglamentas [\(ES\) Nr. 1143/2014](#)) nurodytame Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašė įrašytų rūšių gyvūnai, augalai, grybai ar mikroorganizmai. Šio straipsnio nuostatos taikomos tik gyviems invazinių rūšių egzemplioriams ir galinčioms daugintis jų dalims, gametoms, sėkloms, kiaušiniams ar auginiams, taip pat visiems šių rūšių hibridams, kurių atstovai gali išgyventi ir toliau daugintis.

Įvertinus tai, kad atsakomybė juridiniams asmenims už želdynų ir želdinių, augančių ne miško žemėje, sunaikinimą ar jų žalojimą nenustatyta, o pažeidimų skaičius nemažėja, siūloma AAĮ projektą papildyti nauju **122⁵ straipsniu**, numatant baudą už tokio pobūdžio pažeidimus juridiniams

asmenims. Želdinių išsaugojimo klausimai visuomenei vis aktualesni. Plataus atgarsio sulaukę želdinių Vilniaus Ceikinių g. ir Basanavičiaus g. atvejai patvirtina, kad galiojantis teisinis reglamentavimas veikia nepakankamai efektyviai ir neatgraso nuo neteisėto želdinių šalinimo. Atsižvelgdami į tai, siūloma numatyti didesnes baudas juridiniams asmenims už neteisėtą želdinių naikinimą. Baudos dydį siūloma diferencijuoti atsižvelgiant į tai, kur auga želdiniai – miesto gyvenamojoje vietovėje ar kaimo gyvenamojoje vietovėje, didesnes baudas taikant už neteisėtą želdinių sunaikinimą miesto gyvenamojoje vietovėje, nes dėl šio veiksmo neigiamą poveikį patirtų daugiau žmonių, kurie naudojasi želdinių ir želdynų teikiamomis ekosisteminėmis paslaugomis. Didesnes baudas taip pat siūloma taikyti tose teritorijose, kurios, pagal teritorijų planavimo dokumentus, patenka į gamtinį karkasą. Gamtinis karkasas išskiriamas siekiant užtikrinti ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp skirtingo statuso teritorijų, todėl tokiose vietose vykdomi neteisėti veiksmai, susiję su ekologinių funkcijų silpninimu, turėtų būti vertinami ir baudžiami griežčiau.

Siūloma papildyti AAĮ **122⁶ straipsniu**, numatant juridinių asmenų atsakomybę už GMO apgalvotą išleidimą į aplinką, įvežimą į Lietuvos teritoriją, vežimą per Lietuvos teritoriją ar išvežimą iš Lietuvos teritorijos pažeidžiant teisės aktuose nustatytus reikalavimus. AAĮ 122⁶ straipsniu nustatoma atsakomybė juridiniams asmenims už GMO ar genetiškai modifikuotų produktų naudojimą, gabenimą, laikymą, pakavimą, fasavimą ir (ar) ženklavimo reikalavimų nesilaikymą, privalomos informacijos teikimo ar informavimo apie nelaimingus atsitikimus naudojant GMO bei kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimą būtų nustatytos atgrasančios, skatinančios nenusižengti baudos. Baudos dydis diferencijuojamas pagal pažeidimo pobūdį, mastą, galimus patirti nuostolius ir žalą nesilaikant nustatytų reikalavimų GMO srityje. Nors šioje srityje ir nėra nustatyta pažeidimų, tokia galimybė visada egzistuoja. Įvertinus tai, siūloma iš anksto nustatyti atsakomybę ne tik fiziniams, bet ir juridiniams asmenims už šių reikalavimų nesilaikymą.

122⁷ straipsniu nustatoma atsakomybė už GMO riboto naudojimo veiklos vykdymo sąlygų pažeidimą, kaip nustatyta fiziniams asmenims, tačiau juridiniams asmenims taikant atitinkamai didesnes baudas siekiant pažeidimų prevencijos. Baudos dydis diferencijuojamas pagal veiklos pavojingumo ir rizikos lygį – kuo didesnio pavojingumo riboto naudojimo veiklos sąlygos pažeidžiamos, tuo didesnė atsakomybė taikoma už jų pažeidimą.

Siūloma papildyti AAĮ priedą 1996 m. gruodžio 9 d. Tarybos reglamentu ([EB\) Nr. 338/97](#) dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą, 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu ([ES\) Nr. 995/2010](#), kuriuo nustatomos veiklos vykdytojų, pateikiančių rinkai medieną ir medienos produktus, pareigos, 2024 m. vasario 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/573 dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 ir panaikinamas Reglamentas ([ES\) Nr. 517/2014](#) ir 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu ([ES\) Nr. 1143/2014](#) dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo.

AARPI pakeitimu siekiama užtikrinti nuoseklų teisinį reguliavimą. Atsižvelgiant į tai, kad pagal galiojančios AAĮ redakcijos 54 straipsnį juridinių asmenų baudos mokamos į valstybės biudžetą, o naudojamos AARPI nustatyta tvarka, analogišką teisinį reguliavimą siekiama įtvirtinti dėl lėšų, gautų realizavus konfiskuotą turtą (kuris konfiskuotas AAĮ pagrindu), taip pat papildant ir AARPI nuostatas, kurios įtvirtina AARPI sudarančių lėšų šaltinius. Tai prisidėtų prie geresnio aplinkosauginių priemonių finansavimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus šiuos Įstatymų pakeitimus bus įgyvendinti ar bent iš dalies įgyvendinti aplinkosauginiai tikslai – sumažės pažeidimų darančių neigiamą poveikį aplinkai, biologinei įvairovei, o įgyvendinus teisingumo ir lygiateisiškumo principą – atsakomybę įtvirtinus už

pažeidimus ne tik fiziniams, bet ir juridiniams asmenims, bus panaikintos spragos ir užtikrintas atsakomybės neišvengiamumas už fizinių ir juridinių asmenų padarytus nusižengimus. Nustačius veiksmingas baudas, pareigūnų vykdoma kontrolė duos laukiamų rezultatų (tikslų) aplinkos apsaugos srityse.

Pastaraisiais metais baudų už nusižengimus medžioklės ir tvenkinių ar užtventų ežerų naudojimo ir priežiūros srityse padidėjimas davė teigiamų rezultatų – padidinus baudas už tvenkinių ir užtventų ežerų naudojimo taisyklių pažeidimus, įskaitant padarytus pakartotinai, pažeidimų nustatoma mažiau. Pavyzdžiui, 2019 m. buvo nustatyti 3 pakartotinio nusižengimo atvejai, o 2021–2022 m. jų nenustatyta. Remiantis šiais pavyzdžiais, didelė tikimybė, kad pažeidimų skaičius, priėmus siūlomus pakeitimus dėl baudų peržiūrėjimo, sumažės. Veiksmingos atsakomybės už želdynų, augalų, grybų, jų augaviečių žalojimą ir neteisėtą naikinimą, taip pat laukinių gyvūnų gaudymą, žalojimą, neteisėtą ar netinkamą laikymą, neteisėtą prekybą augalais ir gyvūnais, invazinių rūšių naudojimo reikalavimų nesilaikymą nustatymas teigiamai atsilieps visuomenei ir prisidės prie biologinės įvairovės – saugotinių želdinių, natūralių augalų, grybų ir gyvūnų rūšių išsaugojimo, sumažins invazinių augalų ir gyvūnų rūšių plitimo riziką ir dabar, ir ateityje. Įvedus griežtesnes sankcijas fiziniams asmenims už pakartotinai padarytus nusižengimus, taip pat nustačius juridinių asmenų atsakomybę už neteisėtą ar netinkamą gyvūnų laikymą, prekybą, pažeidžiant nustatytą reglamentavimą, bus skatinama atsakingiau įsigyti egzotinius gyvūnus, dėl ko tikėtina sumažės ir asmenų, įsigyjančių egzotinius gyvūnus, bet negalinčių užtikrinti tinkamų jų laikymo sąlygų. Sumažėjus tokių pažeidimų, valstybė sutaupys lėšų, kurios dabar išleidžiamos konfiskuotiems laukiniams gyvūnams laikyti, gydyti, maitinti ir globos sąlygoms užtikrinti, egzotinių kraštų gyvūnų naujų šeiminkų paieškai kitose šalyse. Mažėjant pažeidimų šioje srityje, valstybė kontrolės pajėgumus galės nukreipti pažeidimų prevencijai stiprinti – konsultavimui, informavimui ir švietimui, tai būtų naudinga ir verslui.

Taip pat tikimasi atsakingesnio ir sąmoningesnio visų asmenų požiūrio naudojant tausiai išteklius, tvarkant atliekas, mažinant oro taršą ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų patekimą į aplinką, užtikrinant tinkamą monitoringą ir stebėseną bei teikiant patikimus akredituotų laboratorijų atliktų matavimų duomenis ir informaciją tiek valstybės institucijoms, tiek visuomenei.

Atsakomybės už neteisėtas veikas ar neveikimą nustatymas sudarys geresnes ir palankesnes sąlygas tiems, kurie veikia pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir dėl to patiria daugiau išlaidų nei tie, kurie nesilaiko nustatytų reikalavimų ir gauna naudos ar patiria mažiau išlaidų. Taikant atsakomybę tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims už identiškus pažeidimus bus skatinamas sąžiningas, atsakingas verslas, ugdoma sąmoninga visuomenė, netoleruojanti neteisėtos veikos, kuria daroma žala aplinkai ir sveikatai, siekiant asmeninės naudos kitų sąskaita.

Siūlomų Įstatymų projektų poveikis ekonomikai bus teigiamas, nes sumažės daroma žala, baudos skatins sąžiningą verslą ir konkurenciją, be to, visiems solidariai, laikantis nustatytų reikalavimų aplinkos apsaugos srityje, tausiai ir efektyviai naudojant išteklius, bus stabdomas biologinės įvairovės nykimas, išsaugotos ekosistemų teikiamos paslaugos.

Tausodami gamtą, galėsime džiaugtis gražesne, švaresne aplinka ir būti sveikesni. Saugomi želdynai mieste, taip pat atkurti miškai duoda naudą visiems gyventojams, atlikdami aprūpinimo, reguliavimo, kultūrinę funkciją. Medžių, ypač jau suaugusių, paskirtis daugiafunkcinė – jie yra kitų gyvų organizmų buveinė, teikia naudą ir pasitenkinimą visuomenei, didina gyvenamosios aplinkos vertę, mažina temperatūrinius ekstremumus – karštą vasarą suteikia pavėsį ir užuovėją, sugeria CO₂ ir sulaiko dulkes. Veiksmingiau kovojant su invaziniais augalais ir gyvūnais bus sutaupoma valstybės ir visuomenės lėšų, išsaugomos natūralios rūšys, išlaikyta gamtoje esanti pusiausvyra.

Įstatymų projektų tikslas prevencinis, todėl pakeitimų įgyvendinimas nesiejamas su papildomomis įplaukomis į biudžetus, priešingai – jos turėtų mažėti mažėjant nusižengimų skaičiui. Tačiau taip pat mažėtų valstybės išlaidos žalai kompensuoti, o sutaupyta lėšas būtų galima nukreipti kitoms veikloms finansuoti. Socialinę naudą gautų visi, kurie naudojami gamtos teikiamomis gėrybėmis ir paslaugomis: žemės ūkis, pramonė, turizmas ir visuomenė.

Neigiamų pasekmių priėmus įstatymų pakeitimus nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Verslo sąlygoms ir jo plėtrai Įstatymų projektais neigiamos įtakos neturės, kadangi baudos dydis už pažeidimą ir turto, kuriuo daromas pažeidimas, konfiskavimas numatytas tik už neteisėtas veikas, teisės aktuose jau įtvirtintų reikalavimų ir sąlygų pažeidimus, kuriais daroma žala aplinkai ir visuomenei. Šie teisės aktai nustato atsakomybę fiziniams ir juridiniams asmenims už kituose teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų nesilaikymą ar sąlygų (nurodymų) nevykdymą.

Priimti pakeitimai skatins skaidresnį ir sąžiningesnį verslą, verslo subjektams bus taikomos vienodos sąlygos ir neiškreips konkurencijos, nes sankcijos taikomos tik tiems, kurie nesilaiko teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Taikoma atsakomybė už neteisėtus veiksmus ar neveikimą skatins verslą kontroliuoti pažeidimų rizikas. Neteisėtai besielgiantys verslo subjektai dėl teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir sąlygų nesilaikymo sulauktų teisinių pasekmių, o sąžiningi verslo subjektai, investuojantys į aplinkosaugą ir patiriantys didesnes sąnaudas, igrų pranašumą.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios norint įtraukti įstatymus į teisinę sistemą

Kitų teisės aktų keisti ar priimti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektuose naujų sąvokų nėra, todėl jie nevertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymų projektams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo įgyvendinimui Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2024 m. birželio 31 dienos turėtų pakeisti Tarnybos nuostatus, patvirtintinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 744 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatų patvirtinimo“ bei Vyriausybės 2018 m. rugsėjo 19 d. nutarimą Nr. 940 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkinių gyvūnų veislininkystės įstatymo įgyvendinimo“.

Žemės ūkio ministerija turės peržiūrėti teisės aktus dėl įgaliojimų suteikimo konkrečioms institucijoms vykdyti administracinę teiseną dėl ANK 589 straipsnio 23 punkte išvardintų administracinių nusižengimų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų įstatymams įgyvendinti nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

„Aplinkos apsauga“, „aplinka“, „atliekos“, „augalas“, „gyvūnas“, „grybas“, „saugoma rūšis“, „invazinė rūšis“, „tarša“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.